

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 3 2023

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 3 september 2023

Årgång 89

ISSN 0015-4431

Förbundets Höge Beskyddare:

Amiral H.M. Carl XVI Gustaf

Rikshedersordförande:

Konteramiral Ewa Skoog Haslum, Marinchef

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Ingmar Elofsson – ingmar.elifsson@flottansman.se

Tel: 076-800 1600

Blåportshöjden 2E, 371 56 KARLSKRONA

GRAFISK FORMGIVARE:

Thomas Engevall – thomas.engevall@flottansman.se

Tel: 070-588 7589

Junibacken 9, 135 54 TYRESÖ

TRYCKERI: Åtta45, Järfälla

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

INFORMATION OCH ANNONSANSVARIG:

Bo Schagerberg, 070-521 44 39

bo.sch@bredband.net

ANNONSER:

Kontakta Anne-Louise Fröding, 054-86 06 83, 070-522 14 73

Epost: annelouise.froding@gmail.com

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 076-7786870

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksforbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordförande: Konteramiral Thomas Engevall

Tel: 070-588 75 89

Vice ordförande: Örlogskapten Göran Löfgren

Tel: 070-495 80 14

Förbundssekreterare:

Krister Hansén tel 070-381 03 12

kristerh@flottansman.se

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 076-778 68 70 Tel hem: 070-774 31 83

lennartbresell8@gmail.com

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Innehållsförteckning

Ledare	3
Redaktören har ordet.....	4
Tidskriftsfonden	5
Sveriges medlemskap i NATO – hela landets angelägenhet.....	6
3.sjöstridsflottiljen.....	9
4.sjöstridsflottiljen.....	10
Sjöstridsskolan	11
Älvsnabbens långresa 1977 - 78 har firat 45-årsjubileum.....	14
KBV 003 Amfitrite är alltid på vakt.....	18
Åke, teknisk chef i Kustbevakningen	21
Sällskapet F H af Chapman.....	22
Flottans Män i Norrland.....	23
Marinen på Norrlandskusten – en kort historik.....	26
Örlogsfartyg med "Norrlandsnamn"	28
Vad gamla bilder kan berätta – Första officersexamen vid KA 5.....	31
Marin verksamhet i dagens Norrland.....	32
FN-tjänst United Emergency Force i Gaza, UNEF 1958 - 1959.....	35
Barken Pommern	36
USS CVN 78 Gerald R. Ford.....	39
Veteranpoolen med rötter i Flottans Män.....	40
Tradition lever vidare	42
Detta ska marinens nya fartyg heta.....	44
Spantsektionen på plats på stapelbädden vid Wasa-skjul.....	46
Roslagen en seglande sjöregion.....	48
Bokrecensioner	50
Lokalföreningarna informerar.....	51
In memoriam.....	59
Vi hyllar	60
Nya medlemmar.....	61
Avlidna kamrater.....	62
Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar	63

Omslagsbild:

Vasaorden med kungaparet den 22 juni i år i samband med firandet av Stadshuset 100 år. Foto: 4.sjöstridsflottiljen/Försvarsmakten

Nummer 4 2023 utkommer i december. Manusstopp den 15 november och för lokalföreningar den 10 november.

Rekrytering och Roligheter (R&R)

J engelskspråkiga filmer med militärt innehåll hörs ofta termen R&R i meningen ”Rest and Recreation” (Rast och Återhämtning) även om de flesta sjömän när det är permission i hamn byter ut det andra R:et mot ”Röj”, då med meningen gedigen fest. Jag är övertygad om att vi alla bär med oss många skrönor, mer eller mindre sanna, över vad som egentligen hänt vid olika hamnbesök såväl i Sverige som på mer exotiska platser.

Jag skulle uppmuntra alla i Flottans Män att nedteckna (minst) 10-20 av dessa historier vardera. Inte nödvändigtvis för att alla, men förhoppningsvis ett antal av historierna, ska samlas i något enhetligt bokverk. Framförallt utgör sådana samlingar ett ”arv” till kommande generationer och medlemmar att kunna ta del av. Även anhöriga förtjänar att få höra om alla de äventyr, upptåg, roligheter och sorgligheter som upplevts av oss som varit till sjöss på olika vis. På sociala media finns det några forum på Facebook såsom ”Flottan”, ”Vi som legat i Flottan” m.fl. där det tämligen ofta kommer frågor från anhöriga om man vet något om den ena eller andra släktingens öden och äventyr. Det är bättre att skriva och nedteckna dem själv tycker jag.

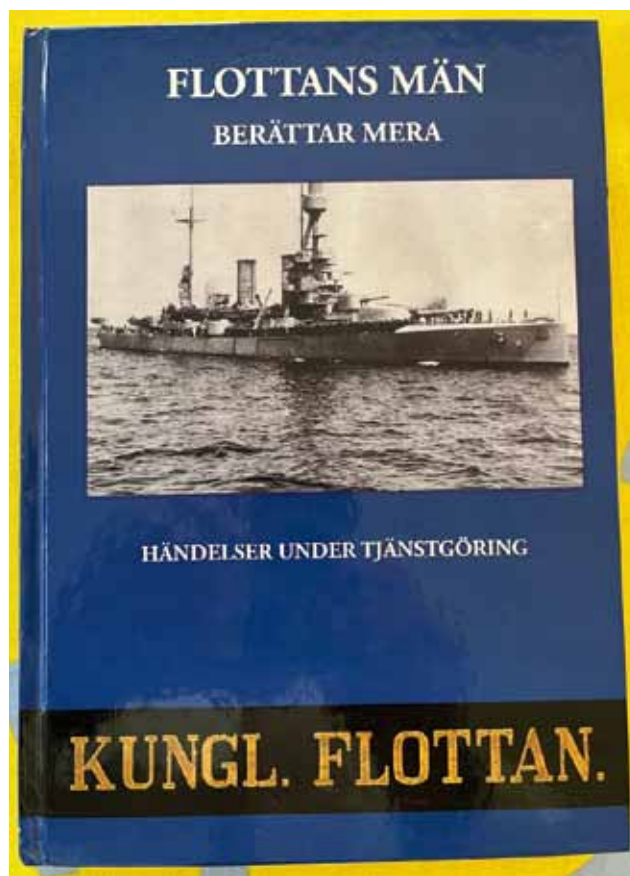
Det känns som det börjar bli dags för en ny bok – ”Flottans Män berättar ännu mera” som uppföljare till den bok som utgavs för ett antal år sedan under Gunnar Bengtssons tid som Förbundsordförande.

Åter till begreppet R&R. Även inom Flottans Män är en uttolkning av benämningen R&R avgörande för vår framtid, nämligen ”Rekrytering och Roligheter”. En god rekrytering i kombination med en verksamhet som medlemmarna tycker är trevlig och intressant är den bästa garanten för fortlevnad och utveckling.

I likhet med marinens bestånd av fartyg och båtar där man hela tiden måste sträva efter att ha en stabil nyproduktion för att inte långsiktigt hamna ”på suren” i förhållande till omvärlden. Lika viktigt är dock att ta väl hand om det bestånd man har genom underhåll och vidmakthållande och en och annan modernisering över tiden.

Jag tycker vår verksamhet i Flottans Män i mångt och mycket liknar detta. Jag återkommer till de avsnitt av tidningen som beskriver lokalföreningarnas verksamhet. De är alltid lika trevliga att läsa. Vi har också lyckats rekrytera drygt 130 nya medlemmar sedan årsskiftet. Här gäller det att ta god hand om de nya så att de hjälper till att sprida budskapet att vi finns och att det är väldigt trevligt att vara med i vår krets!

Sommaren är snart till ända och när detta nummer når er läsare har i formell mening hösten redan genomfört ”marsch anträde” sedan två veckor. Jag hoppas att R&R i form av ”Regn och Rusk” till största delen är avklarat för i år och att vi får flera perioder av gedigen

Dags för en efterföljare till denna bok!

brittsommar i både september och oktober. Till det så drar ju verksamheten i våra olika lokalföreningar igång med större intensitet än under sommarmånaderna så det kommer att finnas goda möjligheter till såväl fortsatt ”Rekrytering som Roligheter” för oss alla.

En angenäm höst önskar,

*Thomas
Engevall*

Redaktören har ordet

Sommaren får vi väl anses ha passerat och en händerik höst väntar oss. Inte bara i Flottans Mäns olika lokalföreningar utan även för marinen och flottans verksamhet. När detta skrivs i senare delen av augusti så verkar Nato-anslutningen bli fullbordad senare i höst.

I detta nummer av vår tidskrift har vi ställt kompassen nordvärt och även åt nordosthållet om man betraktar Sverige lite mer från syd. Vi har idag två lokalföreningar i Norrland, Sundsvall och Härnösand och du kan läsa om dem lite längre fram. Många av våra örlogsfartyg har burit och bär namn kopplade till Norrland och min företrädare som redaktör, Olle Melin, har forskat fram troligtvis de flesta. Skulle vi missat något tar vi tacksamt emot detta. Stort tack till dig Olle som håller ständig utkik efter olika uppslag och hjälper till och bidrar med mycket underlag till tidskriften.

På vår väg norrut så har vi gjort strandhugg i Roslagen och på Åland och våra medlemmar har bidragit med olika artiklar som spänner över en lång tidsepok men även hur traditionerna lever vidare. Som jag nog skrivit tidigare så tar vi tacksamt emot material från er alla.

Jag fick en inbjudan från Flottans Män i Jönköping att besöka dem och berätta om tidskriften och verksamheten framgent i Flottans Män. Besöket i Jönköping genomfördes i mitten av augusti då jag fick tillfälle att berätta lite om dagens flotta och mina knappt fyra

decennier i marinen. Trevligt att få träffa er alla och en stor uppslutning av medlemmarna var med på träffen. En del har varit anställda i flottan, gjort värnplikten eller kanske är medlemmar för att ni vill stödja vår verksamhet.

Flottans Män har ju en lång tradition och kan snart se tillbaka på en nittioårig verksamhet. Bildandet sågs i den tidens anda kanske inte helt positivt av alla. Bläddrar man i de gamla tidningsläggen i Karlskrona från 1936 så yttrade befälhavande amiralen att "Någon Flottans Mäns förening behövs inte då Karlskrona är en enda flottornas förening". I ett annat klipp från 1938 står att halva medlemsavgiften till Flottans Män "går till dess ypperliga tidskrift". Här är ett arv att förvalta och vidareutveckla vilket mina företrädare gjort med den äran.

I kommande nummer av Flottans Mäns tidskrift, nummer fyra 2023, kommer vi att ha temat Marinbasen och Nato-anslutningen. Ambitionen är att spegla hur detta förändrar och utvecklar verksamheten. Slutligen vill jag tacka marinens kommunikatörer för jag har fått all hjälp i tid och otid med bilder och annat material

Ingmar Elofsson

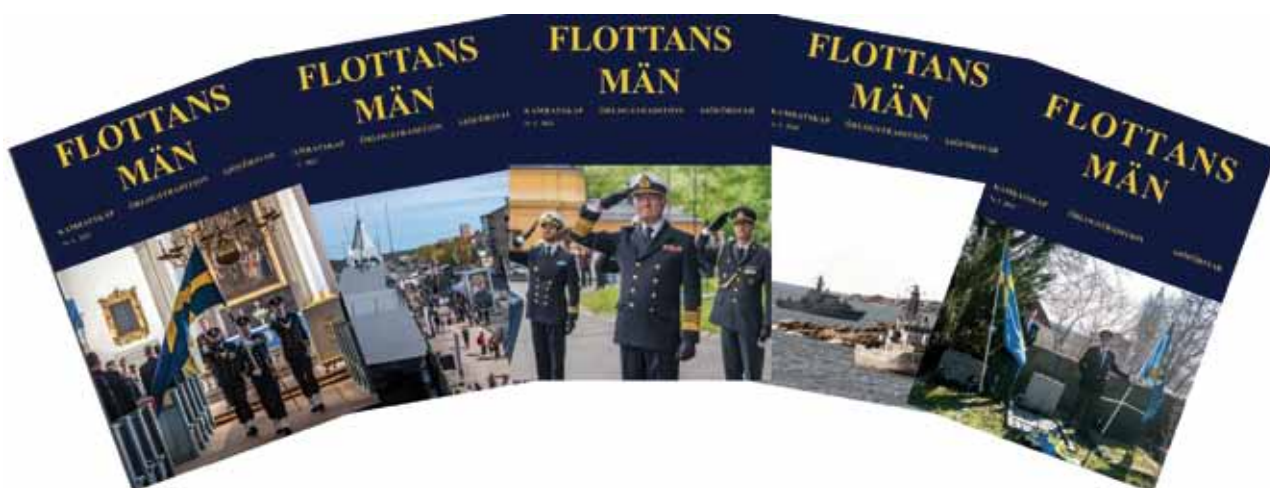
Ps. du når mig på: Ingmar.Elofsson@flottansman.se
Tfn:076-800 1600

Olle Melin på ständig spaning efter nya uppslag på artiklar. Foto: Ingmar Elofsson.

Allmänt anrop!

Medel till tidskriftsfonden

Flottans Mäns tidskrift är en viktig del av vår verksamhet och har funnits i någon form sedan föreningen bildades 1935 och registrerades som tidskrift 1941.

Kostnaden för tryckning och distribution av tidskriften har genom åren varit, och är, en stor del av föreningens kostnad vilket ökat under senare år. Tidskriften finansieras genom medlemsavgiften, idag 120:-, annonser och donationer till tidningsfonden. Vår strävan är att inte höja medlemsavgiften.

Det långsiktiga arbetet är att tidskriften med bibehållen kvalitet till större del kan bära sina egna kostnader. Vi har därför startat ett upprop om gåvogivare till Tidskriftsfonden. Här kommer det att finnas möjlighet för våra läsare, medlemmar, lokalföreningar, organisationer, företag och övriga att ge ett bidrag till Tidskriftsfonden.

Gåvogivarna kommer sedan att presenteras i kommande nummer av tidskriften.

Bidragen/gåvorna sätts in på BG 5 8819-4. Märk bidraget med "Tidskriftsfonden".

Gästskribenten

Ut som vår nästa gästskribent är en av våra mer meriterade försvarspolitiker, Annicka Engblom, som efter sexton år i Riksdagen nu gått vidare till andra uppdrag.

Sveriges medlemskap i NATO – hela landets angelägenhet

NATO är redo för Sverige. Det har man varit länge. Frågan är till vilken utsträckning Sverige är det?

Fotbytet under våren förra året av den dåvarande socialdemokratiska regeringen i frågan om svenskt NATO-medlemskap var sent påkommet, men helt nödvändigt. Det möjliggjorde den efterfrågade majoriteten i riksdagen som krävdes. Egentligen borde ansökan, tycker jag som NATO-vän, ha skickats in för decennier sedan, men nu är det som det är. Vi har främst Finland att tacka för att de gick före och det är Finland vi nu kan lära mycket av i kommande processer.

I frågan om ”readiness” hyser jag för Försvarsmakten inga som helst betänkligheter. Ända sedan Sveriges medlemskap i PFP (Partnership for Peace) 1994 har Försvarsmakten successivt antagit NATO:s militära standard och arbetsmetodik samt utvecklat full interoperabilitet. Vi har deltagit i NATO-operationer och varit värd för övningar. Med andra ord kommer det för Försvarsmakten inte att bli någon större skillnad från idag när Ungern och Turkiet till slut godkänner Sveriges medlemskap i NATO.

Men det kommer att innebära desto större förändringar för resten av samhället – för näringslivet, myndigheter, kommuner, oss medborgare m.fl. Artikel tre i NATO-fördraget förbinder medlemsländerna att genom egen beredskap och ömsesidigt bistånd upprätthålla och utveckla egen och kollektiv motståndskraft. I svensk kontext alltså uppbyggnad av totalförsvaret. Det vi nedmonterade en gång.

Jag engagerade mig politiskt för 25 år sedan när jag på FRA i realtid följde utvecklingen i Ryssland. Putin o Co äntrade på allvar den politiska scenen och även om det då var svårt att förutse utvecklingen till dagens fullskaliga anfall på Ukraina, var vi många som insåg att det kunde barka åt helt fel håll. Samtidigt skar vi kraftigt ned på vår försvarsförmåga i Sverige.

Eftersom det inte gick att få fick ihop hur försvarspolitikerna resonerade bestämde jag mig för att bli en själv. Under 16 år i Sveriges riksdag och försvarsutskottet fick jag möjlighet att sätta mig in i och förstå hur politiken fungerar och därmed kunna påverka. Resan för politiken med att vända skutan, dvs. återuppbyggnaden av försvarsförmågan, har varit mödosam men helt nödvändig. Utmaningen för försvarspolitiker nu, och särskilt för de partier som länge motsatt och fortfarande motsätter sig svenskt medlemskap i NATO, är att mentalt ställa om sig till att vi kollektivt kommer att ingå

i en allians. Att svensk försvars- och säkerhetspolitik inte längre kommer att utformas och avgöras av endast oss själva.

För nu går utvecklingen undan. Planeringsarbetet på myndigheter, regioner, länsstyrelser och företag pågår för fullt, men uppgiften att informera, utbilda och träna befolkningen ligger framför oss. I det arbetet bidrar organisationer som Svenska Atlantkommittén och de arton frivilliga försvarsorganisationerna (FFO). De senare, med sina olika specialförmågor och närmare en halv miljon medlemmar, utgör en viktig del av folkförankring, utbildning och landets förmåga att hantera kriser. Här har också *Flottans Män* en tydlig roll med sin erfarenhet och kompetens.

För att sammanfatta. Vägen mot NATO-medlemskap är anträd. Vi hade alla önskat att anledningen vore en annan. För att bygga Sverige starkt behöver vi alla hugga i och samarbeta. Samt tänka större.

Annicka Engblom

Ordförande Svenska Atlantkommittén

Förbundsordförande Sjövarnarskären

F.d. Riksdagsledamot Blekinge (M) (2006–2022)

Bilder från Sjövärnskårens ungdomsverksamhet.

Annicka Engblom är Förbundsordförande i Sjövärnskåren. I den rollen leder hon en organisation med ca 4 000 medlemmar inom det marina området. På Sjövärnskårens hemsida på nätet (www.sjovarnskaren.se) framgår att: Sjövärnskåren (SVK) är en frivillig försvarsorganisation med ca 4 000 medlemmar. Sjövärnskårens uppgifter är kopplade mot totalförsvaret. De är en efterfrågad organisation av såväl Försvarmakten (FM) som civila myndigheter och organisationer för att bistå med marint välutbildad personal samt med materiella resurser där ett behov och möjligheter finns, främst inom den maritima sfären. Ungdomsutbildning är en del i utvecklingen till en anställning i Försvarmakten och Sjövärnskåren har ett omfattande nationellt och internationellt kontaktnät. Sjövärnskårens uppgifter är att:

- Rekrytera befattningar till Hemvärnet
- Rekrytera frivilliginstruktörer
- Bedriva ungdomsverksamhet för ungdomar mellan 15 och 20 år
- Bidra till den civila krisberedskapen

Kliv rakt in i det svenska sjöförsvarets
500-åriga historia. Upplev äkta föremål,
berättelser och möten med människor
från 1522 till våra dagar.

MARINMUSEUM
KARLSKRONA

SKÅNSK GRÄDDGLASS

- sommar året runt sedan 1937

Engelholms Glass AB - ett svenskt familjeföretag Tel. 0431-108 51 www.engelholmssglass.se

3.sjöstridsflottiljen

HMS Sturkö övar med Natostyrka

Jslutet av juli övade HMS Sturkö med SNMCMG1, Natos stående minröjningsstyrka (Standing Nato Mine Countermeasures Group 1). Förutom att träffas och lära av varandra söktes efter gamla minor från första världskriget utanför Gotska Sandön. Dessutom mönstrade två svenska stabsofficerare ombord på styrkans polska ledningsfartyg för att jobba ombord i tre månader.

Text: Jimmie Adamsson

Foto: HMS Sturkö/Försvarmakten

HMS Sturkö till sjöss.

ROV:en sjösätts inför minsökning.

Delar av Natos stående minröjningsstyrka på kolonn.

Delar av HMS Sturkö's besättning tillsammans med personal från de andra fartygen i styrkan.

4.sjöstridsflottiljen

Paradrodd för 46.roddkompaniet

Fjärde sjöstridsflottiljen har som verksamhetsidé att vidmakthålla och utveckla förbandets förmåga att kunna genomföra kvalificerade sjöstridsuppgifter som minröjning, minering, marin EOD, ubåtsjakt, ytstrid, luftförsvar och geografisk analys. Idén kräver så klart en mängd olika resurser och andra faktorer. På resurs-sidan är det klassiskt att återkomma till personal och materiel, där personalen och dess kompetens utgör den viktigaste. Här och nu storsatsar 4.sjöstriflj och hela Försvarsmakten på tillväxt, här och nu behöver 4:e bli fler, och det börjar med attraktionskraft/rekrytering/utbildning/anställning.

Värnpliktsomgång 2022-23 är ett kvitto, i svart på vitt, att vi definitivt är på rätt väg. 73 värnpliktiga avslutade i juni sin utbildning vid flottiljen och 45 av dessa har tagit anställning!

Kommande omgång med inryck i slutet av september här hemma på Berga ser också ut att bli bra. Nästan alla 129 utbildningsplatser är uppfyllda. Något färre kvinnor denna kull, ca 32 %, men med förra omgångens kvot kvinnor är vi i god progression mot målet 40 % kvinnor på 4:e till år 2030.

Parallellt med framgångarna i värnpliktsutbildning och anställningsgrad har vi i juni varje år examenssång. Studerande av alla typer har tagit examen och stärkt förbandet/-en med både kompetens och engagemang.

Vad gäller Kamratskap – Örlogstradition – Sjöför-svar är jag helt övertygad om att FM med herr ordfö-rande Thomas Engevall i spetsen kommer att utveckla verksamheten mot nutid och framtid.

Anders Bäckström
Flottiljchef

46.roddkomp rodde kungaparet den 22 juni från Rid-darholmen till Stadshuskajen för firande av Stadshuset 100 år. Trots utmanande förhållanden, pålandsvind och sjö, genomförde befälhavare Michael Langhard med besättning en strålande paradrodd. Väl mött igen på Strömmen den 16 september.

Värnpliktsavslutning på Berga den 8 juni i stående väder och kamratskap.

Sjöstridsskolan har fått en ny chef!

Vid en ceremoni i Amiralitetskyrkan Ulrica Pia lämnade kommendör Jonas Källestedt över Sjöstridsskolans fana till kommendör Erik Öhrn.

Som avgående chef tackade Jonas särskilt all personal på skolan för det stöd och engagemang han fått under sina fyra år och gratulerade den tillträdande chefen till att ha några av de bästa åren framför sig, som chef vid Sjöstridsskolan. Jonas kommer framöver att tjänstgöra som chef för genomförandesektionen på operationsledningen i högkvarteret.

Erik Öhrn som nu tar över som skolchef, kommer närmast från helikopterflottiljen i Linköping där han varit ställföreträdande flottiljchef. I sitt tal uttryckte han sin vilja att både skapa förutsättningar för en god förbandsanda och möjligheter för personalen inför kommande uppgifter genom en trygg, positiv och icke dömande miljö.

På plats vid ceremonin fanns även stf marinchef brigadgeneral Patrik Gardesten som i sitt tal lyfte den avgående chefen Källesteds goda egenskaper och förmågor vilka utvecklat skolan under de senaste fyra åren. Han poängterade också den ansvarsfyllda uppgiften som väntar i och med den nya tjänsten på Operationsledningen. Gardesten gav även ett tips om en devis att luta sig mot: ”Tur slår planering”.

Han gratulerade avslutningsvis Erik Öhrn till möjligheterna att som skolchef vid Sjöstridsskolan leda marinen in i framtiden och att med sin erfarenhet från tidigare positioner fortsätta att utveckla verksamheten och inte fastna i tryggheten. ”Vi litar på dig!”

Den nye skolchefen, Erik Öhrn, har precis tagit emot förbandets flagga från Jonas Källestedt.

Text och foto: Mikaela Linge, Försvarsmakten samt Ingmar Elofsson

Till vänster: Stf marinchefen, brigadgeneral Patrik Gardesten håller tal till av- och pågående skolchef.

Till höger: Den gamle och den nye skolchefen, kommendörerna Erik Öhrn till vänster i bild och Jonas Källestedt efter genomförd ceremoni.

Välkommen att boka din vinterförvaring hos oss i Öregrund!

Vi erbjuder vinterförvaring kallt utomhus eller varmt inomhus för båtar upp till 90 ton. Vi har över 5000 m² inomhusförvaring!

Vi kan hjälpa dig med det mesta som till exempel:

- Service och reparationer
- Om- och tillbyggnationer i stål, aluminium och glasfiber
- Motorbyte
- Installationer av el och utrustning
- Målning

Hör av dig till oss för offert!

Vi kan ombesörja transport från Stockholmsområdet om så önskas.

Öregrund Marine Service AB
www.oregrundsvarvet.se
info@oregrundmarine.se
 0173-168 00

**Öregrund
 Marine
 Service AB**

**ÖREGRUNDS
 VARVET**

Flatmo
 Textila inredningar

**DYNOR - RESÅRMADRASSER -
 BÄDDMADRASSER - MATTOR**

www.flatmo.se 0696-400 95 info@flatmo.se

Specialist på båtjuridik!

Kostnadsfri kortare telefonrådgivning
www.halleradvokatbyra.se
www.batjuristen.se

+46 (0)520-22 10 20 Håller Advokatbyrå AB, Box 68, 461 22 Trollhättan

HÅLLER
 ADVOKATBYRÅ

Har du svårt att få ekonomin att gå ihop?

***Eller känner du någon efterlevande till en sjöofficer, änkor o barn,
som har det tufft ekonomiskt?***

Sök då understöd hos SEU – Sjöofficerarnas Enskilda Understödsfond!

Vem kan söka?

Sjöofficerare samt ordinarie medlemmar i Sjöofficerssällskapet i Stockholm, Karlskrona eller Göteborg samt änkor och barn till sjöofficerare och till ordinarie medlemmar i ovan nämnda sällskap.

För vad kan man söka?

Stiftelsens ändamål är i första hand att hjälpa änkor och barn till sjöofficerare som är i behov av ekonomiskt stöd, antingen som akut punktinsats eller av mer regelbunden art. Fonden har exempelvis gett understöd till destinatärer som behöver medel för att kunna överbrygga en svår period i livet eller för återkommande läkemedelskostnader.

Därutöver så kan också sjöofficerare och ordinarie medlemmar i sällskapen söka ekonomiskt understöd.

Stiftelsens tredje ändamål är ge ut stipendier för studier vid skola och läroanstalt i såväl Sverige som utomlands. T.ex. vid ett utbytesår på gymnasiet eller exempelvis vid studier på universitet utomlands eller i Sverige.

Hur söker man? Ansökan med ifyllt ansökningsformulär och efterfrågade intyg/bilagor skickas per post till:

SEU – Sjöofficerarnas Enskilda Understödsfond

C/O Drottning Victorias Örlogshem

Teatergatan 3

111 48 Stockholm

samt till kansli@soss.se

Ansökningsformulär återfinns på hemsidan: www.soss.se

Ansökningar kan skickas in under hela året.

Frågor ställes till: kansli@soss.se eller 08-611 31 60

Välkommen med din ansökan!

Älvsnabbens långresa 1977 - 78 har firat 45-årsjubileum

Vår besättning har haft återträffar vart femte år sedan vi kom hem, hittills åtta gånger. Nu var det dags för den nionde för att fira att det var 45 år sedan vi kom hem från vår fantastiska resa. Vi brukar alternera träffarna mellan Stockholm, Karlskrona, Göteborg och Malmö. Denna gång var det Göteborgs tur. Stefan Leo och Mats Rofors tog på sig ansvaret att anordna träffen. Mats bokade ett stort antal rum på Hotell G, som ligger precis över Göteborgs centralstation och middagen bokades på restaurang Brasso. Stefan tog på sig att försöka få tag på alla besättningsmän som var i livet genom att utgå från den besättningslista som han fått för många år sedan av resans fartygschef, FC, Bertil Daggfeldt.

Sedan tidigare hade vi ca 120 mailadresser som verkade fungera, men vi var ju 263 i besättningen, så det behövdes fler mailadresser eller mobilnummer för att få kontakt med alla. Under hösten 2022 började Stefan ta fram allas aktuella adresser och då hittar man i de många fall även deras mobilnummer. Via Skatteverket fick vi fram att 13 hade utvandrat och 38 hade avlidit sedan resan. Den som bor längst bort från Sverige är en f.d. aspirant som bor på Samoaöarna där han har en samoansk fru och flera barn. Han tyckte det var för långt att komma till jubileet. Äldst i besättningen är en f.d. plutonsofficer från Stockholm som fyllde 99 år i januari i år.

Fartygschef på resan var dåvarande kommandörkapten Bertil Daggfeldt. Här som kommandör 1.gr.

Vi sökte även mobilnummer på hitta.se, birthday.se och eniro.se. Ett antal personer hittades också på Facebook. Det blev många mail och sms samt även en del mobilsamtal för att få kontakt med så många som möjligt. Till de där inget mobilnummer kunde hittas skickade vi ca 27 vykort via Postnords tjänst "Riktiga vykort", varav tre till utlandet. Till slut hade vi fått något svar från alla som var i livet utom 40 som inte alls ville svara, varken på mail, sms eller vykort. En inbjudan mailades ut den 1 december 2023 till ca 210 mailadresser och till slut hade 56 anmält sig från olika delar av landet och en från Schweiz.

Förfesten 24 mars

Förfesten var bestämd att gå av stapeln på fredagseftermiddagen den 24 mars i baren "Cristal" på Hotell G. 28 av de anmälda hade sagt att de även skulle komma till denna förfest. Det blev många glada återseenden och kramar när vi sågs i denna bar. Vi hade ju inte setts på fem år, förutom de i "Skånegänget", som ses varje år. En del hade även tagit med sig sina respektive som också verkade trivas bland oss gamla flottister. Efter diverse förfriskningar i baren sökte de flesta sig in i hotellets restaurang där vi beställde mat och dryck och fortsatte samvaron.

Maritiman och Sjöfartsmuseet Akvariet

De som kom på fredagskvällen hade ju hela lördagens dag att göra något tillsammans i Göteborg. En del tog spårvagnen till det nyöppnade Sjöfartsmuseet Akvariet. En annan grupp gick bort till Maritiman för en guidad visning som vi beställt. Här möttes vi av en kvinnlig guide som visade oss runt och berättade om fartygen.

Besök ombord HMS Småland på Maritiman.

Vårt stora intresse var jagaren HMS *Småland* där vi även var nere i hennes trånga maskinrum och avslutade med besök i gunrummet.

Vi konstaterade att *Älvsnabben* var mycket rymligare inombords än denna specialiserade stridsmaskin. *Älvsnabben* hade ju stora utrymmen eftersom hon från början var tänkt som ett handelsfartyg. Men ett par långresor har ju även gjorts med våra jagare, t.ex. Jagar-expeditionen 1961 och två resor med *Smålands* systerfartyg HMS *Halland* 1981 och 1982, efter att *Älvsnabben* gjort sin sista resa 1979-80. Vi avundades verkligen inte besättningarna på dessa resor.

Inmönstringen och inledningen 25 mars

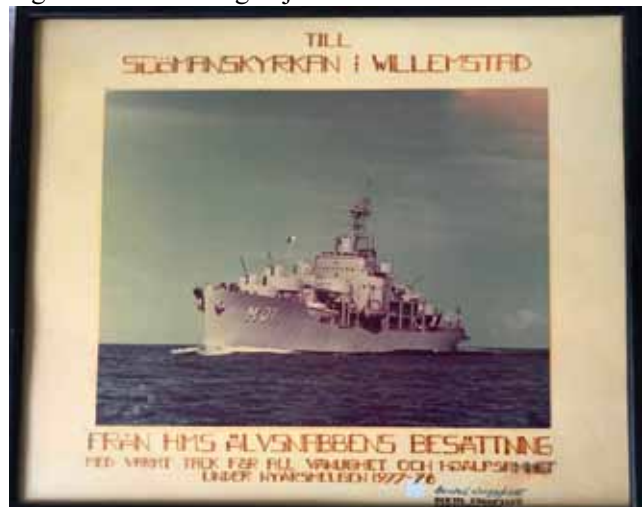
Inmönstring av mönstringsförrättaren Björn Julius.

Klockan 16.00 på lördagen var det inmönstring för alla 56 anmälda i hotellets konferenslokal. Björn Julius skötte inmönstringen. I lokalen hade Stefan Leo förberett sin inledning med en PowerPoint-presentation på en stor skärm. Men det hela började med att Julius blåste över i en skepparpipa medan Stefan och Mats paraderade fram till skärmen.

Mats Rofors hälsade alla välkomna och berättade lite om vad som skulle hända. Därefter tog Stefan över

med sin presentation som började med en parentation för alla 38 besättningsmän som avlidit sedan vi kom hem från resan. Stefan visade sedan många intressanta bilder runt resan och fartyget och berättade lite om vad som hänt sedan förra träffen. Bland annat har vår FC Bertil Daggfeldt lämnat oss 2020. Han var en stor pådrivare för våra återträffar och var själv med på varje återträff. Stefan visade även lite bilder på olika minnes-saker från *Älvsnabben* som han och Bernt Söderlindh har samlat på sig genom åren. En uppmaning till alla att gå med i *Flottans Män* framfördes också och Stefan visade en lista var alla lokalföreningar finns. Efter detta blev det en kort paus för påfyllning av vätska.

Därefter kom aspirant Arne Borg fram och överlämnade en tavla till Stefan. Tavlan innehöll ett foto på *Älvsnabben* och text där vi tackade Sjømannskirken på Curaçao som tack för deras fina mottagande under vårt besök. De spelade ju även svenska nationalsången i stora högtalare när vi gled in i hamnen och man kunde alltid få kaffe och våfflor hos dem. Arne berättade att han seglade från Karlskrona sommaren 1983 till Västindien och kom till Curacao i februari 1984 och han besökte kyrkan igen. De berättade för honom att kyrkan skulle stänga sin verksamhet där och frågade Arne om han ville ha tavlan och det ville han så klart. Stefan mottog denna med stor glädje och tacksamhet.

Tavlan som skänktes till Sjømannskirken på Curaçao.

Sedan kom plutonselev Bengt Ek (f.d. Andersson) fram och ville skänka två helt oanvända kuddfodral, köpta på Martinique och Curacao. Alla tyckte att Stefan även skulle ha dessa. Plutonselev Bengt Lundgren visade därefter bilder och berättade om sitt besök i höstas i New Orleans och French Quarter. Det var tydligen inte lika fint och rent där nu jämfört med när vi var där 1978. Vi fick även höra en kort ljudsnutt inspelad i höstas i den berömda Preservation Hall.

Kompaniofficer Lars Andersson tog sedan till orda och berättade detaljerat om den seglats som ett antal ur besättningen företog i våra två segelförsedda valbåtar mellan Martinique och Mayero Island. Det visade sig både varit en skön segling i fint väder, men även innehållit en del oväder som tidvis gjorde det hela dramatiskt.

Några av deltagarna fr.v. Bengt Lundgren och Lars Andersson dekorerats med den s.k. Älvsnabbenmedaljen som tack för nedlagt arbete av Stefan Leo t.h.

Samtidigt visade Stefan passande bilder på valbåtarna och resvägen.

Vi bestämde till slut att vi ska göra allt för att kunna fira 50-årsjubileum 2028 i Karlskrona med middag i den anrika Sjöofficersmässen. Där var vi också redan på 20-årsjubileet 1998. Vi har ju ett par besättningsmän som nyligen gått i pension från flottan och som säkert kan ordna detta 2028.

Ett rykande färskt jubileumsnummer av tidningen Snabbnytt delades ut av redaktörerna Johan Bruno, Sten Söderlind och Bertil "Årtan" Dufbäck. De har ju arbetat med denna anrika tidning i 45 år nu, så de är erfarna journalister. Efter detta var det dags för besättningen att snygga sig på sina rum och därefter skulle vi ses i receptionen för gemensam marsch till restaurang Brasso.

Restaurang Brasso

I denna restaurang fanns flera bord reserverade för oss. I och med att vi var så många fick vi dock sitta lite utspritt. Men stämningen var det inget fel på! Förrätten Skagenröra med valfri dryck serverades och ljudnivån höjdes mer och mer. Huvudrätten, grillad Patanegra

Stefan Leo och Mats Rofors som var hovmästare för både långresans FC och Internet-FC.

karré och Mergezkorv, rostad tomat, potatisgratäng och pepparsås, serverades sedan med valfria drycker. Därefter en mandelkaka som dessert och kaffe med avec till de som önskade.

Under kvällen överlämnade tidigare vpl Anders Holst en stor Karlskrona fotogenlampa till Stefan som tack för hans arbete med våra återträffar och mycket annat. En mycket stolt Internet-FC tackade ödmjukast. Lite senare blev Lars Andersson och Bengt Lundgren uppkallade av Stefan. De skulle dekorerats med den s.k. Älvsnabbenmedaljen som Stefan instiftat för länge sedan och som föräras de som gjort något för, eller till, våra återträffar. Dessa två "medaljörer" hade ju haft sina uppskattade föredrag vid inledningen tidigare på kvällen. Det blev kraftiga applåder till dessa två. Allt eftersom kvällen började ta slut gick vi tillbaka till hotellet i olika grupper och inne i hotellet fortsatte så klart firandet. Det fanns ännu mycket mer att prata om runt vår fantastiska resa.

(Det finns mycket information om resan på www.alvsnabben.se/1977-78/1977-78.htm. Red anm).

Text och foto: Stefan Leo

HMS Älvsnabben år 1954. HMS Älvsnabben sjösattes 1943 och var marinens långresefartyg mellan 1953 och 1980. Foto Sjöhistoriska museet/SMTM. Fotograf okänd.

MODERNIZING THE FLEET FOR FUTURE DEMANDS

Deliveries 2022

Stena Ebba | Stena Estelle | Stena Pro Marine | Stena Promise, to Proman Shipping
Stena Pro Patria | Stena Prosperous | Santoña, to Brittany Ferries

CARE | INNOVATION | PERFORMANCE

KBV 003 Amfitrite är alltid på vakt

Det är en solig dag och Kustbevakningens kombinationsfartyg KBV 003 *Amfitrite* kastar loss från kajen i Karlskrona för att vara till sjöss någon vecka. Vi följer med ut och träffar besättningen där några har olika bakgrund i flottan. Två av dem är maskinchefen Niclas Fagerström och andremaskinisten Peter Stengård.

- Jag tjänstgjorde som maskinist och maskinchef på minröjningsfartygen i Landsortsklassen samt maskinchef på HMS *Carlskrona* och HMS *Orion* och tog sjöingenjörsexamen och sedan varit chief här på 003:an berättar Niclas.

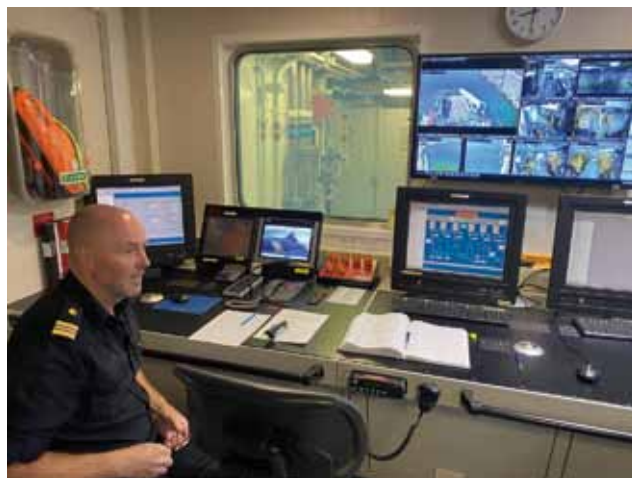
Andremaskinisten Peter Stengård till vänster och maskinchefen Niclas Fagerström till höger har båda bakgrund i flottan men idag arbetar de i Kustbevakningen och tjänstgör ombord på KBV 003 Amfitrite.

- Vi är tre besättningar vilket gör att vi i princip alltid är till sjöss. KBV 003 är ett kombinationsfartyg vilket innebär att fartyget är avsett både för övervaknings- och miljöskyddsuppgifter. Vi har även förmåga att kunna fånga och hålla ett fartyg upp till 150 000 ton och då även under hårt väder. De tre fartygen i klassen kan även ta hand om större mängder olja och KBV 003 är dessutom det enda fartyget i serien som är specialanpassad för att kunna assistera vid kemikalieolyckor till sjöss fortsätter Niclas.

Andremaskinisten Peter Stengård började sin sjökarriär som värnpliktig kock i flottan.

- Jag fortsatte och via OHS på däckslinjen blev jag sonaroperatör på minröjningsfartygen. Sedan blev det ett byte till för Peter.

- Jag vidareutbildade mig och då blev det maskin och sedan tjänst som maskinist här ombord på KBV 003. Dessemellan har Peter även hunnit med FN-tjänst i Libanon.

I maskincentralen kan maskinchefen Niclas Fagerström och de båda maskinisterna övervaka all utrustning. Maskin är godkänd för obemannad drift men är bemannad förlängd dagtid och vid olika verksamheter.

T.v. Oscar Björk som utbildar sig till kustbevakare och gör en praktikvecka på KBV 003. Oscar tycker att utbildningen är mycket bra och omväxlande. Utbildningen är som längst 2,5 år och beroende på vilka förkunskaper man har. Maten är alltid viktig ombord i ett fartyg och på bilden t.h. är kocken Marcus Viljeståhl i arbete med att förbereda dagens middag.

- Jag är reservare i flottan och tjänstgör emellanåt på de båda skonerterna, berättar Peter, samtidigt han som övervakar i verksamheten i maskincentralen vid dagens olika kontroller.

Huvudmaskineriet är dieselelektriskt och de fem huvudgeneratorerna ger runt 12 000 hkr och de båda propellrarna sitter i dysor som kan roteras för att svänga fartyget berättar maskinpersonalen.

- I fören har vi två bogpropellrar och den ena är i en tunnel och den andra kan sänkas ned och roteras och kan därmed driva fartyget i olika riktningar berättar maskinchefen.

KBV 003 är ett stort fartyg och det är många lejddare från maskincentralen upp till bryggan, närmare bestämt fem olika däck. Vi stannar till på huvuddäck och träffar Oscar Björk som utbildar sig till kustbevakare. - Kustbevakningen utbildar 24 aspiranter varje år och utbildningen är som längst två och ett halvt år, berättar han.

- Utbildningen är både teoretisk och praktisk och kan bli något kortare om man läst högskolekurserna maskinbefäl klass VII och/eller fartygsbefäl klass VII får vi veta av Oscar som nu gör en praktikvecka på KBV 003.

- Det är en omväxlande och intressant utbildning berättar han och den tredje terminen är en praktiktermin och innebär sex månaders sjöpraktik.

På vägen vidare upp mot bryggan träffar vi kocken Marcus Viljeståhl utanför den stora och rymliga byssan. Både kocken och maten ombord i ett fartyg är av stor betydelse och Marcus har en lång erfarenhet i yrket.

- Jag har varit kock ombord på olika fartyg och bland annat i Siljaline, sedan har jag drivit egen restaurang i Åre under ett antal år, berättar han då han förbereder dagens lunch.

- Frukost, lunch och middag är det alla dagar och så finns det givetvis alltid tillgång till lite annat då vi arbetar dygnet runt, säger Marcus.

- Förutom att laga mat till den 12-15 man starka besättningen gör jag matsedlar, beställer och ser till att det levereras till fartyget. - Besättningen kan även bli större vid olika verksamheter säger Marcus samtidigt som han är i full färd med dagens lunch.

Uppe på bryggan möter vi överstyrman Jan-Eric Antonsson som tillsammans med Johanna Holmér har vakt.

- Bemanningen är styrman och utkik och vi går som regel i trevaktssystem dygnet runt, sedan kan det variera lite beroende på verksamheten berättar de båda. Bryggan är välutrustad med det mesta som kan tänkas användas i nautiska sammanhang.

- Från akterkant på bryggan kan vi framföra fartyget vid bogsering, om vi behöver backa eller manövrera och vi använder vattenkanonerna berättar Jan-Erik.

- Vi kan även manövrera från en panel på respektive sida berättar Johanna som för övrigt gjorde sin värnplikt i flottan som sonaroperatör på patrullbåten Tordön.

På bryggan tjänstgör överstyrman Jan-Eric Antonsson till höger, tillsammans med Johanna Holmér. Bryggan är välutrustad och all navigationsutrustning är elektronisk

Fakta KBV 001-serien

001-serien består av tre fartyg: KBV 001 *Poseidon*, KBV 002 *Triton* och KBV 003 *Amfitrite*. Enligt grekisk mytologi var *Amfitrite* hustru till havsguden *Poseidon* och *Triton* var deras son.

Deplacement: 3 760 ton

Längd: 81,2 meter

Bredd: 16 meter

Djupgående: 5,5 meter

Dieselelektriskt huvudmaskineri: ca 12 000 hkr

Framdriving: I aktern propeller i dysor, i fören en bogpropeller i tunnel och en nedsänkbar propeller i dysa

Marschfart: 12 knop

Besättning: 12-15 man

Övrigt: I fartygen finns en ledningscentral för räddningsoperationer, sjukhytt, förhørsrum, rum för fisk-sortering med laboratorium mm.

*Befälhavaren på KBV 003 Amfitrite Martin Lindved.
Foto: Kustbevakningen Roger Rosenö.*

Uppdragen är varierande och ett av dem var vid de misstänkta sabotagen mot gasledningen Nord Stream I och II i september 2022. *Amfitrite* var ett av fartygen som medverkade från den svenska kustbevakningen.

- Med det propellerarrangemang vi har så är vi utrustade med dynamisk positionering, vilket innebär att vi kan ligga helt stilla i vattnet och det är viktigt vid olika verksamheter, berättar personalen på bryggan. Samtidigt har maskinchefen placerat sig vid en panel på bryggans akterkant där han kan arbeta med fartygets båda vattenkanoner.

- De är kraftiga och vattenstrålen kan nå runt 100 meter och med vattenkanonerna i drift så är det runt sju ton vatten i de båda strålarna. Ett av uppdragen med vattenkanonerna var då trälasten på *Almirante Storni* brann utanför Göteborg för något år sedan då KBV 003 besättning mönstrade på KBV 002 och använde deras vattenkanoner.

På bryggan träffar vi befälhavaren på KBV 003 *Amfitrite* Martin Lindved.

- Som kombinationsfartyg kan vi utföra en rad olika uppgifter både inom sjötrafik och miljöskydd. Förutom övervakning av marina miljöer utförs tillsyn och kontroll av fiske och även av gränsövervakning samt miljöbrott berättar Martin.

- Våra mindre snabbgående motorbåtar och lång tid och uthållighet till sjöss ger oss möjligheter till varierande insatser inom ramen för vår uppgift avslutar Martin.

Text och foto: Ingmar Elofsson

KBV 003 är utrustad med två mindre båtar som möjliggör en rad olika insatser och transporter. Sjösättning och ombordtagning av ribben går mycket snabbt med personalen ombord. Johanna Holmér framför ribbåten som är en båt med styvt skrov med lufityllda gummipontoner och har hög fart och grundgående. Den är nautiskt mycket välutrustad och även försedd med blåljus.

Åke, teknisk chef i Kustbevakningen

Vi träffar Åke Dagnevik för en pratstund om livet i flottan men inte minst livet efter flottan då Åke under 25 år arbetade som teknisk direktör på Kustbevakningen.

- Jag började som befälselev i flottan 1968 och hade en examen från tekniska gymnasiet i Skellefteå i bagaget. Jag antogs som mariningenjörskadett 1971 och tog examen på dåvarande Kungliga Sjökrigsskolan (KSS) 1972 berättar Åke. Min första tjänst som mariningenjör var som divisionsingenjör på 4:e motortorpedbåtsdivisionen på Gålö. Sedan blev det en rad tekniska befattningar på olika fartyg och på sin andra långresa med *Älvsnabben* var Åke mariningenjör i befattningen som 1:e maskinist. - Därefter var jag på marinbasen och en av uppgifterna var att bygga om de då uttrangerade MTB-båtarna till bevakningsfartyg och jag har faktiskt tjänstgjort på dem under MTB-tiden och då som motorman berättar Åke.

- Efter att ha tjänstgjort som divisionsingenjör på både torped- och robotbåtsdivisioner var jag flottiljingenjör på dåvarande 4.yttattackflottiljen berättar Åke. Jag var sedan på FMV som kontrollant för byggandet av HMS *Carlskrona* och därefter fartygsingenjör på de två första långresorna. Efter högkursen på Militärhögskolan slutade Åke i flottan 1989 för att bli teknisk direktör på Kustbevakningen.

- Det blev ett intensivt arbete från första stund med stora förändringar av organisationen och nyanskaffning och utveckling av fartygsmaterielen.

En av fartygsserierna som intresserar oss är 001-serien som består av de tre fartygen kombinationsfartygen KBV 001 *Poseidon*, KBV 002 *Triton* och KBV 003 *Amfitrite*. - Arbetet med anskaffningen av alla fartyg kan sammanfattas i fyra olika processer, specifikation, upphandling, byggnation och förvaltning berättar Åke.

- Krav på längre tider till sjöss och då i alla väder samt att kunna ta hand om större mängder av olja var några av anledningarna till att 001-serien byggdes. Vi tog fram den tekniska specifikationen och efter upphandling skrevs kontraktet 2005 och de två första fartygen levererades 2009, det tredje *Amfitrite* 2010, alla tre byggdes på varvet Damen Galati i Rumänien fortsätter han.

- KBV 003 *Amfitrite* är specialanpassad för att även kunna assistera vid kemikalieolyckor till sjöss och speciella kolfilter renar luften berättar Åke. - *Amfitrite* är unik i världen då både inredning och hela maskinrummet renas från giftiga eller explosiva gaser.

Alla dagens kustbevakningsfartyg och flygplan är byggda under Åkes tid som chef för den tekniska

Åke Dagnevik har en bred bakgrund som mariningenjör i flottan och var under 25 år teknisk direktör i Kustbevakningen. Här framför KBV 003 som är ett av 001-seriens tre fartyg som Åke var med att ta fram.

avdelningen på Kustbevakningen. Det blev tillsammans 26 nybyggda fartyg och tre nybyggda flygplan samt fem svävare och ett stort antal båtar.

- Kustbevakningen har idag en modern och ändamålsenlig fartygsflotta och moderna flygplan med avancerad övervakningsutrustning säger Åke. Den operativa förmågan har ökat konstant sedan 1990-talet. Åke kan se tillbaka på ett framgångsrikt arbete tillsammans med medarbetarna på Kustbevakningen. Sedan Åke gick i pension har han inte slagit sig till ro.

- Jag har varit med i arbetet att ta fram specifikationen och byggnationen av Sveriges Landsbygdsuniversitets (SLU) nya forskningsfartyg *Svea* som är ett av världens modernaste forskningsfartyg och kan användas för i stort sett alla typer av marin forskning och miljöövervakning.

- Jag har även deltagit i moderniseringen och uppgraderingen av Sveriges geologiska Undersökningars (SGU) undersökningsfartyg *Ocean Surveyor* berättar Åke avslutningsvis.

Text och foto: Ingmar Elofsson

Fredrik Henrik af Chapman, 1721-1808 (Lorens Pasch d.y.), Foto: Nationalmuseum.

Namnet Fredrik Henrik af Chapman är naturligtvis väl bekant för denna tidnings läsekrets men förvånansvärt okänt bland folk i allmänhet. Han är dock känd i hela den sjöfarande världen som en banbrytande vetenskapsman och en förnyare av skeppsbyggnadskonsten. I våra ögon likvärdig med sin samtida, en som också adlades för sina gärningar, Carl von Linné.

Då är det lite trist att konstatera, att namnet Chapman i Stockholm associeras med ett vandrarhem. Och ändå ligger det en hel del sanning i det, åtminstone vad beträffar Chapmansällskapet.

Runt sekelskiftet kunde en vaken iakttagare notera, att fullriggaren vid Skeppsholmen inte mädde riktigt bra. Utan att gå in i alla detaljer kan man konstatera att det var tur att det inte var djupare där hon låg, för då hade hon sjunkit.

En vaken iakttagare fanns på Lidingö, och han var dessutom ättling i rakt nedstigande led till Fredrik Henrik. Han hette Sten Erik Kjellgren och han satte igång att agitera för att

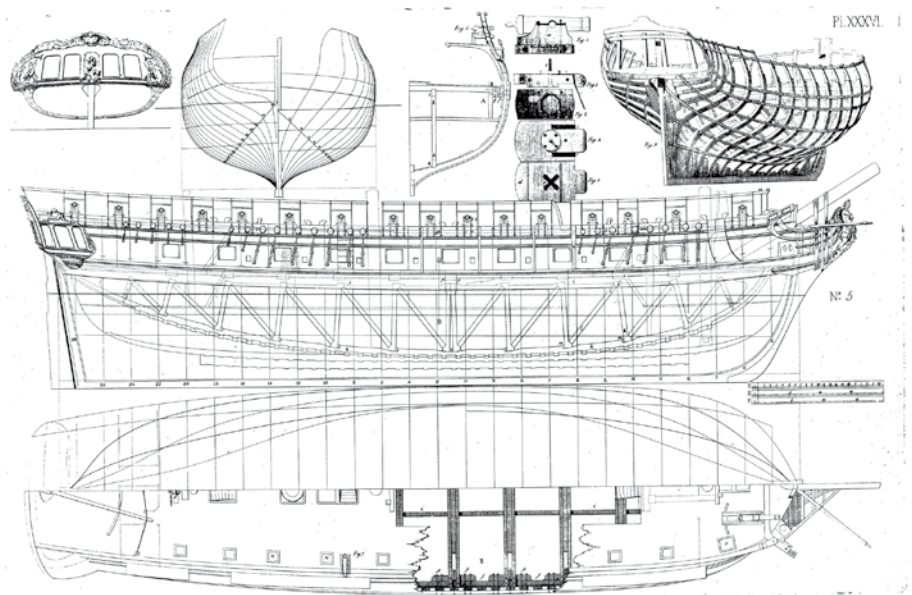
Stockholms Stad skulle, som det så populärt heter, ta sitt ansvar och se till att renovera skeppet. För att få en plattform att verka ifrån bildade han *Sällskapet Fredrik Henrik af Chapman*, och han lyckades faktiskt att skapa en så kraftig opinion att staden lät bogsera ner skeppet till Muskövarvet, där man utförde en fullständig generalöversyn. Hon tömdes helt, alla lösa prylar vägdes och bars iland, och när skrovet var i gott skick bar man, efter vägning, tillbaka allting ombord igen, i förekommande fall efter reparation eller renovering.

Sten Erik Kjellgren var inte en man som lämnade en uppgift halvgjord. Han fortsatte att bevaka fartyget och lyckades i tid förhindra, att man gav sig på att försöka höja huvuddäcket för att uppfylla vissa krav om minsta tillåtna takhöjd i bostadsrum.

Efter väl förrättat värv tyckte sig Sten Erik ha funnit, dels ett stort intresse för af Chapman i vissa delar av befolkningen, dels en mycket stor okunskap om denna för sjöfarten så viktiga person i resten av befolkningen. Chapmansällskapet fick därför leva vidare, nu med uppgift att sprida kunskap om och skapa intresse för Fredrik Henrik af Chapman, hans liv och gärning. Och det gör vi nu, till exempel med denna artikel.

Om vi har lyckats fånga ditt intresse, gå in på www.chapmansallskapet.com, där kan du läsa mera om oss och där kan du också anmäla dig som medlem i sällskapet.

Lars Rossander, Ordförande i Chapmansällskapet

Ritning XXXVI föreställande en kaparfregatt ur Chapmans verk "Architectura Navalis Mercatoria". Foto: Sjöhistoriska museet.

Flottans Män i Norrland

Flottans Män har en lång tradition även i Norrland. Dagens två lokalföreningar är Härnösand som bildades 1990 och Sundsvall som bildades redan 1946. De båda föreningarna bedriver en bred verksamhet och du får en närmare presentation längre fram. De båda föreningarna har genom åren stått värd och genomfört både Riksårsmötet och lokalföreningskonferenser. Härnösand har också en lång tradition av marin verksamhet. Sundsvall är idag en av de större hamnarna utmed Norrlandskusten och samtliga Norrlandshamnar är stadda i stark utveckling. Redan 1830 började ångbåtstrafik från Stockholm och Norrlandshamnarna med hjulångaren *Norrland*.

Före, men framförallt under, andra världskriget och de följande åren bildades en rad Flottans Mäns lokalföreningar runt om i landet, så även norröver. Lokalföreningar har funnits både i Gävle och Luleå, den senare med namnet Bottenviken, samt i Östersund. Föreningen i Östersund bildades redan 1939 och verksamheten upphörde för några år sedan och medlemmarna fördes över till dagens båda föreningar vilket ter sig naturligt i denna del av Sverige.

En annan stark koppling för flottan till Norrland är våra örlogsfartygs namn. Namnen med anknytning till Norrland har varit många genom åren och alltjämt har en stor del av våra örlogsfartyg namn kopplade till Norrland. I följande kan du läsa om flottan i Norrland genom åren.

Flottan Män i Sundsvall

Sundsvall har stolta traditioner som sjöstad sedan flera hundra år tillbaka. Ett antal personer som tjänstgjort i flottan bildade därför vår lokalförening på sommaren 1946 vid ett möte på café Cecil som låg på Köpmangatan. Vid starten fick föreningen ett 25-tal nya medlemmar.

Medlemsavgiften bestämdes till 5 kronor. Idag har föreningen ett hundratal manliga och kvinnliga medlemmar.

Föreningens verksamhet går ut på att träffas och umgås under kamratliga former i glatt samspråk med berättelser, historier, seglarupplevelser, sång m.m. från vår tid i flottan. Mat serveras i form av SOS, d.v.s. smör, ost, sill med potatis därtill och därefter ärtsoppa med punsch ett antal gånger per år. Sedan har vi givetvis även julfest varje år.

Våra föredragshållare kommer från olika branscher och kanske inte alltid har en direkt marin anknytning men något som har kopplingar till försvaret. En intressant föreläsning var från en person som arbetat i Iran för Securitas och här fick vi ingående veta hur det gick till. Våra möten har vi i Lions lokal i Sundsvall där vi har till gång till kök och allt annat som behövs.

Sundsvall har historiskt varit, och är fortfarande, en stor hamnstad. Sedan bron över Sundsvallsfjärden blev klar 2014 så har hamnverksamheten flyttats ut till Tunadalshamnen. Flottans Män har försökt att få något av flottans fartyg att besöka Sundsvall, inte minst i samband 500-års jubileet men den fria segelhöjden är för låg och vattendjupet var för litet för ubåt ...

Jag är region norrs representant i förbundsstyrelsen och har varit ordförande i Sundsvall tio år. Tack vare stor och engagerad hjälp från styrelsen har vi en bra och varierande verksamhet i vår lokalförening och vi ser gärna fler nya medlemmar.

1955 genomfördes Flottans höstövning i Norrland, Operation Norrkust. Invigningsdagen och starten i Sundsvall blev en stor folkfest som avslutades med fyrverkeri på kvällen. En stor mängd fartyg, röjdykare som uppträdde, kustartilleri och mycket annat fanns att beskåda, bl.a. en av av en flottans två kryssare, Tre Kronor eller Göta Lejon. Foto: Sundsvall museum. Fotograf Norrlandsbild.

Välkommen som medlem i vår förening, Flottans Män i Sundsvall!

För Flottans Män i Sundsvall

Cawe Johansson

Kontakt: cawejohansson3@gmail.com

Chatrin Vinlöv tilldelades Flottans Män Ankarmedalj i silver, vid Riksårsmötet 2023, för mångåriga insatser till fromma för verksamheten i Flottans Män Sundsvall. Foto: Ingmar Elofsson.

Flottan Män i Härnösand

Kamratföreningen Flottans Män i Härnösand har som ändamål att verka för gemenskap och sammanhållning inom Flottan samt att genom försvarsbefrämjande verksamhet vara en ideell förening med allmännyttigt ändamål.

Fredagen den 30 november 1990 samlades ett trettiotal män på Marinmässen MKN för att bilda lokalföreningen Flottans Män i Härnösand. Ett femtontal av dessa var medlemmar i Flottans Män Sundsvall, men bosatta i Härnösand. En interimsstyrelse valdes. Den församlade skaran f.d. värnpliktiga, aktiva, reservare, lotsar, kustbevakare samt andra intresserade av marin verksamhet och sjönäring deltog.

Det första årsmötet hölls 1991 i närvaro av riksförbundets ordförande amiral Ola Backman, chefen för Norrlandskustens Marinkommando överste 1 Ulf Rubarth, Kustbevakningens regionchef Jan Widmark samt ordf. för Sundsvalls FM Sten Östman. Alla lyckönskade den nybildade föreningen och överlämnade gåvor, bl.a. en handgjord ordförandeklubba tillverkad av den sjömaningskunnige Ölund från Luleå. Vid detta första årsmöte redovisades ett 75-tal medlemmar.

I god Flottans Mäns anda så har vi givetvis ärtmid dag följt av föreläsare inom flera olika områden. Inte alltid om försvaret eller marin koppling utan annat som är av intresse. Grillaftnar och annan lättvungen social verksamhet sår på vårt program. En stor händelse för oss var givetvis förra året då marinen firade ett av 500-årsjubileerna i Härnösand. Vi har våra möten på gamla marinmässen på området där KA 5 en gång hade

Mingling med ett trettiotal medlemmar med fruar från FM Härnösand som samlades till årets grillafton.

sin verksamhet. Framtiden är lite oklar då det även bedrivs viss annan verksamhet inne på området.

Även om marinen lagt ned en stor del av verksamheten så är Härnösand även idag en sjöfartsstad och en stor del av hamnverksamheten består i att lossa delar till vindkraftverk. Vidare så bedriver Härnösands gymnasium sjöfartsutbildning med inriktning på däck med ett eget utbildningsfartyg *Polstjärnan*.

Vi är idag runt ett hundratal medlemmar och ser gärna nya medlemmar och tänker då främst utöka målgruppen för sökande och här finns en bas av marin verksamhet att arbeta med.

För Flottans Män i Härnösand

Roger Karlström

Kontakt: www.flottansman.se/harnosand

Vår ordförande Roger Karlström hälsade välkommen till årets grillafton.

Marinen på Norrlandskusten – en kort historik

1914 fattade Riksdagen beslut om anläggandet av Hemsö fästning samt Luleå kustposition. Samtidigt beslutades av uppsättande av Hemsö kustartillerikår. En örlogsdepå skulle finnas i Ådalen och en docka som skulle byggas vid Gustavsviks örlogsdepå. Därmed får detta årtal anses som en startpunkt för en mer organiserad marin på Norrlandskusten.

Försvarsbeslutet 1925 medförde att territorialvattnet utmed den svenska kusten delades in i sex marindistrikt och trädde i kraft 1 januari 1928. Bildandet genomfördes då det saknades klara befälsförhållanden och en enhetlig ledning för de svenska kustområdena i krig eller vid krigsfara. Norrlandskustens marinkommando var ett av de sex och bildades som ett krigsförband med namnet Norrlandskustens marindistrikt.

Genom försvarsbeslutet 1936 beslutades att samtliga marindistrikt skulle fredsorganiseras från den 1 juli 1937. Organisationen för marindistriktet omfattade stab, personalavdelning, intendenturförvaltning, sjukvårdsförvaltning, kameralkontor, fartygsdepå samt en örlogsdepå.

Knappt trettio år senare, den 1 oktober 1957, omorganiserades Norrlandskusten marindistrikt till Marinkommando Nord och samtidigt blev kustartilleriförsvarscheferna tillika försvarsområdesbefälhavare. Drygt tio år senare, den 1 oktober 1966 infördes en ny regional ledning inom det svenska försvaret och då underställdes de marina bevakningsområdena en militärbefälhavare. Som en följd av detta kom marinkommandona att avvecklas och örlogsdepån vid respektive regionala marinkommando bildade en örlogsbas.

Marinkommando Nord kom dock att omorganiseras till en örlogsbasavdelning, vilken underställdes chefen för Norrlands kustartilleriförsvar (NK), som i sin tur var underställd chefen för Nedre Norrlands militärområde.

Efter tjugo år, den 1 juli 1986, genomfördes en större reform inom marinen, då örlogsbaser sammanslogs med kustartilleriet och bildade marinkommandon. Den nya organisationen i Härnösand innebar att Norrlands kustartilleriförsvar (NK) och Norrlandskustens örlogsbasavdelning (ÖrIBavd NK) bildade Norrlandskustens marinkommando (MKN), där bland annat Härnösands kustartilleriregemente (KA 5) var utbildningsenhet inom kommandot. Året efter avvecklades Luleå marina bevakningsområde (BoLu). 1990 inleddes ett samarbete om gemensam sjöbevakningscentral mellan Norrlandskustens marinkommando och Kustbevakningen.

I samma tid som riksdagen tog beslut om Hemsö fästning, uppsättning skedde av Hemsö kustartillerikår mm kom de tre pansarskeppen av Sverigeklass. Här Gustaf V som 1918 var ett av flottans modernaste fartyg. Fartyget var det tredje och sista i klassen, som hon utgjorde tillsammans med Sverige och Drottning Victoria. Under andra världskriget var Gustaf V kustflottans flaggskepp.

Deplacement: 7 663 ton

Bestyckning:

4 x 28,3cm/45cal. Bofors

8 x 15,2cm/50cal. Bofors M/12

4 x 75mm/53cal. Bofors M/12

2 x 75mm/53cal. Bofors lvkan M/15

2 x 57mm/21,3cal. Bofors M/16

2 x 6,5mm/92,3cal. ksp M/14

2 x 45,7 cm torpedtuber M/14

Foto: Marinmuseum/SMTM. Fotograf okänd

Den 1 juli 1994 kaderorganiserades Norrlandskustens marinkommando som ett krigsförband underställt militärbefälhavaren för Norra militärområdet (Milo N), samtidigt omorganiserades Norrlandskustens kustartilleriförsvar med Härnösands kustartilleriregemente till Härnösands maringrupp med Härnösands kustartilleriregemente.

Inför statsbudgeten för budgetåret 1995/1996 föreslog regeringen i sin proposition att grundutbildningen vid Norrlandskustens marinkommando skulle upphöra. Regeringen konstaterade att det fanns en överkapacitet i marinens utbildningsorganisation, särskilt inom kustartilleriet.

Regeringen föreslog därmed att värnpliktsutbildningen vid Norrlandskustens marinkommando skulle upphöra senast den 1 november 1997 och regementet avvecklades den 30 juni 1998.

Inför försvarsbeslutet 2000 föreslog regeringen i sin proposition för riksdagen att den taktiska nivån bör reduceras genom att fördelnings- och försvarsområdes-

HMS Älvsnabben på Norrlandsbesök 1956. Här stävar hon på sydlig kurs i Ångermanälvens mynning under Sandöbron.

staber samt marinkommandon och flygkommandon skulle avvecklas.

Den 30 juni 2000 upplöstes och avvecklades Norrlandskustens marinkommando. Från den 1 juli 2000 övergick verksamheten till en avvecklingsorganisation, fram till att avvecklingen skulle vara slutförd senast den 31 december 2001. Åren 2000 - 2008 fanns en sjöcentral vilken organisatoriskt var underställd Marinbasen. Sjöcentralen stängdes den 13 november 2008 och var ursprungligen en enhet inom Norrlandskustens marinkommando.

Kvar av Försvarsmaktens verksamhet i Härnösand idag är Västernorrlandsgruppen (VNG) vars uppgift är att utbilda, utveckla och vidmakthålla Ångermanlandsbataljonen och Medelpadsbataljonen samt att stödja frivilligorganisationerna i Ångermanland och Medelpad.

Text: Ingmar Elofsson

Invigning av en av Röjdykardivisionens nya lokaler i Skredsvik under 1990-talet. Fr.v. Hugo Lindberg i 90-årsåldern och en av flottans först utbildade röjdykare, kommendör 1.gr Olov Andersson C MKN 1996-2000 och till höger Chefen för Röjdykardivisionen örlogskapten Bengt-Ivar Rådström, idag kommendörkapten och chef för Västernorrlandsgruppen. Foto: Försvarsmakten Ingmar Elofsson.

Örlogsfartyg med "Norrlandsnamn"

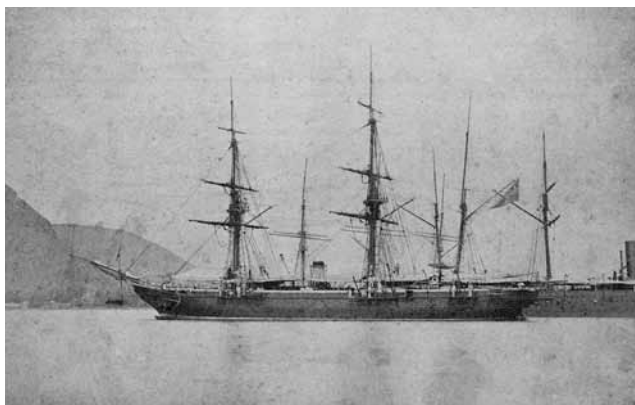
Jagaren 12 Sundsvall. Foto: Arkiv Olle Melin.

När svenska flottan började tillämpa ett genomtänkt och genomarbetat system för traditionsnamn är inte känt. Så småningom utvecklas ett system, som kanske inleds med regalskeppen som fick namn efter de svenska riksregalierna såsom *Kronan*, *Svärdet*, *Nyckeln* och *Äpplet*.

Från 1500-talet och framåt finner vi en mängd exempel på fartyg i samma serie på kungliga personer, djur, stjärnbilder, landskap, städer, manliga dygder, sjöhjältar, figurer från mytologin, öar m.fl.

De första fartygen som byggdes på det nya Örlogsvarvet i Karlskrona hade landskapsnamn (*Bleking*, *Halland*) och Fredrik Henrik af Chapmans berömda seriebyggen på 1780-talet fick namn efter de manliga dygderna (linjeskeppen) och kvinnliga gudinnor (fregatterna).

Norrländ, som är ämnet i detta nummer av Flottans Män, har ganska få exempel på namn med norrländsk anknytning.

Ångkorvetten Gefle var Flottans första ångdrivna fartyg. Här i i Montevideo 1878. Foto Sjöhistoriska museet/SMTM Fotograf okänd.

Namn kopplade till Norrland är namn på jagare, minsvepare, robotbåtar, minjaktfartyg, ubåt, korvetter samt en bogserbåt.

Det första fartyget med stadsnamn är ångkorvetten *Gefle* byggd på Örlogsvarvet i Karlskrona med nybyggnadsnummer 223. *Gefle* var varvets första propellerfartyg, byggd i trä 1847 och utrangerad 1890.

Jagarepoken

Under 1900- och 2000-talet byggdes tio jagare med namn efter svenska städer. Två av dessa fick namn efter Norrlandsstäder, nämligen stadsjagarna *9 Gävle*, som var nummer fem av sex jagare i en första omgång och *12 Sundsvall*, nummer två i en serie om fyra modifierade stadsjagare.

Gävle levererades till flottan den 3 juni 1941 och utrangerades den 6 december 1968 och *Sundsvall* levererades till flottan den 17 september 1943 och utrangerades den 1 juli 1982. Som synes tillkom jagarna under andra världskrigets beredskap och kom att utgöra ett viktigt tillskott för att uppehålla flottans beredskap. Efter beredskapen byggdes *Sundsvall* om till fregatt.

Sveriges senaste jagarbyggen (sista?) var fyra landskapsjagare av Östergötlandsklass. Två av dessa, *22 Gästrikland* och *23 Hälsingland*, fick norrländska namn.

Jagarna levererades den 14 januari respektive den 17 juni 1959 och båda utrangerades den 1 juli 1982.

Minsvepare och minjaktfartyg

Åren 1940 - 1941 byggdes på sex olika svenska varv tolv minsvepare större. De tillhörde den s.k. Arholmaklassen tillsammans med de två minsveparna, *Arholma* och *Landsort*, som byggts vid Örlogsvarvet i Karlskrona 1939.

T.v. Jagaren 23 Hälsingland. Foto: Arkiv Olle Melin. T.h. Minsveparna Bremön och Holmön till ankars.

M 55 Bremön är idag museifartyg och tillhör Marinmuseum i Karlskrona: Foto: Ingmar Elofsson.

HMS Bremön är välbekant för många då hon varit förtöjd som utbildningsfartyg vid bataljon Sparre, numera museifartyg vid Marinmuseum. Lars-Erik Blomqvist, medlem i Flottans Män Karlskrona, utbildad på Bremön och här i maskinrummet har maskintelegrafer har hängt sig på halv back men det hade passat bättre med full fart framåt för "Blomman". Foto: Ingmar Elofsson.

Serien fick namn efter svenska fyrplatser och av de tolv fartygen fick fyra namn efter fyrplatser i Norrland, 55 Bremön (utanför Sundsvall), 56 Holmön (i norra Kvarken), 58 Ulvön (utanför Örnsköldsvik) och 59 Bredskär (utanför Umeå).

Fartygen byggdes rekordsnabbt, eftersom behovet av minsvepare och eskortfartyg var enormt stort under andra världskriget. Efter andra världskriget blev fartygen riktiga arbetshästar vid minröjning för att kunna öppna farlederna till och från Sverige.

De stora minsveparna fick ett antal mindre minsvepare som efterföljare, där Arköserien om tolv fartyg innehöll ett fartyg med namn från Norrland, M 60 Iggö (utanför Gävle). Fartygen byggdes i trä för att minimera magnetismen. Iggö levererades den 1 december 1961 och utrangerades den 30 juni 1986.

Minsveparna efterträddes av minjaktfartyg och åren 1982 till 1988 byggdes vid Karlskronavarvet sju minjaktfartyg av Landsortsklass. De sju fartygen fick namn efter svenska fyrplatser och namn från minsveparna under beredskapen togs åter i bruk. För Norrlands del blev namnet M 77 Ulvön återanvänt. Fem av fartygen är ännu i tjänst i den svenska flottan.

M 57 Arkö, systerfartyg till M 60 Iggö till vänster. Foto: Arkiv Olle Melin. Till höger Minröjningsfartyget HMS Ulvön. Foto: Jimmy Croona, Försvarmakten.

Torpedbåtar och korvetter

Åren 1973 - 1976 byggdes vid Karlskronavarvet tolv torpedbåtar i den s.k. Norrköpingsserien, sedermera ombyggda till robotbåtar. Fartygen utgjorde stommen i flottans ytatackflottiljer. Fartygen fick namn efter svenska kuststäder, där tre fick namn efter norrlandsstäderna *R 137 Umeå*, *R 138 Piteå* och *R 139 Luleå*. Fartygen levererades till flottan 1975 och uttrangerades 1998 - 2000.

Som en följd av ubåtskränkningarna tillkom två serier korvetter, Stockholmsklassen om två fartyg och Göteborgsklassen om fyra fartyg. Två fartyg i den senare klassen fick norrländska fartygsnamn och de gamla jagarnamnen *Gävle* (K 22) och *Sundsvall* (K 24) kom åter till användning. Båda fartygen är i dag operativa och utgör en viktig del av 4.sjöstridsflottiljen

De senaste tillskotten i övervattensfartygen är de fem korvetterna i Visbyklassen, där en av korvetterna, *Härnösand*, fått namn efter en norrlandsstad.

Ubåtar

Av alla de ubåtar som verkat i den svenska flottan har endast de senaste två klasserna haft landskapsnamn. Endast en ubåt har namn efter ett norrländskt landskap, ubåten *Hälsingland* i Västergötlandsklassen. Ubåten är numera såld till Singapore.

Övrigt

Av flottans träng- och specialfartyg, har jag hittat endast en, nämligen bogserbåten *Gustafsvik*, Båten överfördes till kustartilleriet 1945. Gustafsvik var också namnet på den örlogsdepå som fanns vid Ångermanälven.

Även vid f.d. kustartilleriet finns namn med anknytning till Norrland. De åtta minutläggarna som tillkom åren 1952 - 1956 hade namn efter olika sund och i Norrland fanns minutläggare 14, som fick namnet *Alnösund*. Samtliga åtta minutläggare är uttrangerade.

Bevakningsbåt typ 60/70 hade olika namn på skär. Sammanlagt 17 bevakningsbåtar stod klara i början av 1960-talet. Endast två av båtarna hade norrländska namn, *74 Bredskär* och *76 Hamnskär*, namn som återfinns i trakten av Umeå.

Robotskjutning från *R 138 Piteå*. Foto: Arkiv Olle Melin

Korvetterna *Sundsvall* och *Gävle* av ursprunglig Göteborgsklass. Efter modernisering 2022 - 23 benämns de korvett av Gävleklass. Foto: Försvarsmakten, Carl Wachtmeister.

Bevakningsbåten *64 Skiftesskär*, systerfartyg till *Bredskär* och *Hamnskär*, förtöjd vid *Skeppsholmen*. Efter att bevakningsbåtarna uttrangerats ur marinen har några av dem tagits över av *Sjövärnsskären*. Foto: Wikimedia Commons, Johan Fredriksson.

Text: Olle Melin

Till vänster korvetten *K 33 Härnösand*. Foto: Jimmie Adamsson, Försvarsmakten. Till höger Minutläggaren *Kalmarisund (MUL 13)*, systerfartyg till *Alnösund (MUL 14)*. Bild: Arkiv Olle Melin.

Vad gamla bilder kan berätta – Första officersexamen vid KA 5

Kurs KA 1962 uppställda tillsammans med Inspektören för kustartilleriet, generalmajor Henrik Lange utanför KA 5 kanslihus. Från vänster Klas Sandberg KA 3, Claes Strömberg KA 1, Paul Wihlborg KA 2, Ulf Rubarth KA 1, Ove Mikkellä KA 5, Torsten Björnsson KA 2, IKA Henrik Lange, Karl-Gunnar Johansson KA 1, Jan Svenhager KA 5, Olle Österman KA 1, Olle Melin KA 2, Thorild Gustavsson KA 4 och Bengt Sänne KA 4. På bilden saknas Urban Svensson (Sobeus) KA 2.

För första gången i KA 5 historia ägde officersexamen rum på KA 5 i Härnösand lördagen den 1 september 1962. Tolv flaggkadetter och en fänrik i reserven hade inspektören för kustartilleriet generalmajor Henrik Lange nöjet att anta som fänrikar i kustartilleriet. Närvarande var dessutom officerare ur KA 5, majorerna Arne Rosenbaum KA 5 och Lennart Stålhandske kustartilleriinspektionen, som fungerat som censorer samt lärarna vid Sjökrigsskolan Karl-Erik Hedström och Torbjörn Ottosson. Arméns musikkår i Östersund stod för de ceremoniella inslagen och underhållningen vid den avslutande examenslunchen.

Ytterligare en gång kom KA 5 att stå som värd för en officersexamen vid kustartilleriet och det var 1966. Chef för NK/KA 5 var då översten Gunnar Eklund och bland det årets nya fänrikar fanns Gunnar Eklunds tvilling söner Nils och Carl.

Sedan dess är såväl KA 5 (1996) och kustartilleriet (2000) nedlagda, så någon ytterligare officersexamen i Härnösand är inte i sikte.

Text: Olle Melin **Bilder:** Arkiv Olle Melin

Klipp ur Västernorrlands Allehanda. Inspektören för kustartilleriet, generalmajor Henrik Lange tillsammans med "bygdens söner" flaggkadetterna Ove Mikkellä och Karl-Gunnar Johansson från Härnösand respektive Kramfors.

Marin verksamhet i dagens Norrland

Jdetta nummer av vår tidskrift speglar vi något av den marina verksamheten norröver och håller oss till Härnösand där marinen, flottan och kustartilleriet har en lång tradition. Historiken kan du läsa om på annan plats i tidskriften. Marinen har idag Härnösand som den enda militära hamnen norr om Stockholm. Västernorrlandsgruppen i Härnösand ansvarar för att tillföra Militärregion Nord marin förmåga då man bland annat har verksamhet till sjöss. Chef för Västernorrlandsgruppen är kommandörkapten Bengt-Ivar (BiVa) Rådström med ett långt förflutet i flottan.

- Västernorrlandsgruppen omfattar Hemvärnsbataljonerna Medelpadsbataljonen och Ångermanlandsbataljonen. Vår uppgift är att utbilda, utveckla och vidmakthålla bataljonerna samt stödja frivilligorganisationerna i Ångermanland och Medelpad berättar Bengt-Ivar Rådström.

- Försvarsmakten har cirka 60 anställda i Härnösand. Västernorrlandsgruppen ansvarar också för utbildning och övningar med två av hemvärnets bataljoner som även har marina uppgifter. Deras båtpluton löser olika uppgifter såsom transporter och bevakning.

- Ångermanlandsbataljonen har Ångermanland som upptagningsområde och kallas även 15:e hemvärnsbataljon. Förbandet består av en stab med ledningspluton, två insatskompanier, två bevakningskompanier, en flygrupp, en tankning- och laddningsomgångsgrupp (tolo), en båtpluton samt en trafikpluton berättar Rådström.

Kommandörkapten Bengt-Ivar (BiVa) Rådström har en lång karriär bakom sig i flottan både i sjö- och landbefattningar, bland annat har han varit chef för Röjdykardivisionen i Skredsvik. Erfarenheter och kunskaper som kommer väl till pass då förbandet även har marina uppgifter. Foto: Försvarsmakten

- Medelpadsbataljonen som även kallas 16:e hemvärnsbataljonen har Medelpad som upptagningsområde och de båda bataljonerna har i stort sett likartad organisation. Totalt handlar det om 1 200 hemvärnssoldater för de båda bataljonerna.

På vår fråga varför BiVa som bland annat varit chef för röjdykardivisionen i Skredsvik hamnat i Norrland svarar han: - Jag och min fru kommer från Jämtland och det började som chef för utbildningssektionen vid fältjägargruppen på Frösön i Östersund.

Medelpadsbataljonen under övning i centrala Härnösand, september 2016. Foto: Mats Carlsson/Försvarsmakten.

Soldater ur Ångermanlandsbataljonen under krigsförbandsövning. Foto: Mats Engfors/Försvarmakten.

För verksamheten hyr Försvarmakten cirka 12 000 kvadratmeter på kasernområdet Kusthöjden (före detta KA 5). Här finns också två skjutfält. Det ena, Härnös skjutfält och övningsområde ligger i direkt anslutning till kasernområdet på norra Härnön. Skärsvikens skjutfält ligger vid öppna havet på utsidan av Härnön.

I havet utanför Härnösand ligger Nedre Norrlands provskjutningsområde, en av mycket få provskjutningsplatser till havs. Försvarets materielverk (FMV) ansvarar för provskjutningsplatsen och kan bland annat erbjuda stöd till utveckling av bekämpningsförmågan

i Marinen och Flygvapnet, stöd och ledning av skarpa kontroller/övningar och genomför provverksamhet med extern kund.

Försvarmakten är den prioriterade partnern för verksamheten, men en betydande del av aktiviteterna är riktade mot försvarsindustrin där internationella aktörer är vanliga. Utländska stridskrafter förekommer ofta i verksamheten både i eget uppträdande och i samverkan med svenska förband.

Text: Ingmar Elofsson.

Ovanstående fyra bilder är tagna ur Youtube-filmen "Här skyddar Försvarmakten vår kust" som Försvarmakten producerade för tre år sedan. Då genomfördes en koordinerad skarpskjutning med sjömålsrobot (RBS 15) från land, hav och luft i provområdet längs Norrlandskusten. Den är väl värd att se och återfinns genom att söka på filmens titel på Youtube eller direkt på webadress: <https://www.youtube.com/watch?v=0NHK6sY4uYs>

En del av naturens tystnad

Våra banbrytande innovationer är en del av försvarets förmåga att inte synas eller höras – när det verkligen behövs

SAAB | En del av Sverige

saab.com/endelav

FN-tjänst United Emergency Force i Gaza, UNEF 1958 - 1959

Tony Wärdig är f.d. örlogskapten i flottan och tjänstgjorde under många år i minvapnet, både i sjö tjänst och i olika staber och bland mycket annat även varit chef För Roslagens Örlogsbasavdelning. Tony genomförde FN-tjänst perioden oktober 1958 till maj 1959 i UNEF under den perioden då Dag Hammarskjöld var FN-chef. Tony började i flottan 1956 och efter Försvarets läroverk m.m. tog Tony sjöofficersexamen på Sjökrigsskolan 1966 (foto från 1958).

Under pågående yrkeskurs till furirs grad i flottan i Göteborg sensommaren 1958 ansökte jag att få delta i nästa FN-bataljon som var förlagd till Gaza som var den femte Bataljonen.

Jag blev antagen med inryckning till I 10 i Strängnäs 20 oktober 1958. Tiden fram till avresan som ägde rum den 25 samma månad ägnades åt utrustning, civila kläder fick vi inte medföra, skjutövningar med kpist och granatgevär samt oskadliggörande av landminor. Vi fick även en ordbok över de vanligaste arabiska uttryck att lära oss. Jag blev placerad för 1.ad som menig soldat i stabskompaniet trots att jag hade furirs grad. Detta rättades till när vi kom fram till Gaza där fick jag tillbaka min furirsgrad och placerades som chef för första vaktplutonen i stabskompaniet.

Bataljonen bestod av 507 personer som var fördelade på följande; bataljonsstab 24, stabskompani 95, tre kompanier som bevakade ADL och det område som

utgjorde gränsen mot Israel med 327 man och en sambandsavdelning med tolv man.

Den 25 oktober kl. 21.30 avreste vi med SAS flyg (propellerplan) mot El-Arich i Egypten via Aten där vi även stannade kort för bunkring. Vi landade i El-Arich under tidig eftermiddag den 26 oktober för att forslas vidare på bussar till Gaza. Fotografering från planet vid landningen var ej tillåten.

Vår förläggning låg i direkt anslutning till staden Gaza med avstånd ca 200 meter från Medelhavet. Lägret låg inom en ungefärlig cirkel vars diameter var runt 400 meter. Området var omslutet med taggtråd. Infarten till lägret var bevakat av beväpnade soldater och utanför taggtråden låg öknen fri. Vi härbärgerades i tält av olika storlek. Befälets mässar var träbeklädda med tältduk som tak. För att slippa gå i den djupa sanden låg stridvagnsplåtar utlagda som bildade gator. Toaletter fanns i utkanten av lägret och utgjordes av små trähus som var placerade över grävda hål i sanden.

Förutom Sverige fanns Danmark och Norge (Dan-Nor), Kanada och Indien representerade. Vi hade främst kontakt med Kanada och de Indiska bataljonerna med mycket utbyten.

Jag hade turen att få flyga ner till Sharmen Cheijk som ligger på södra udden av Sinaihalvön. Där hade en finsk bataljon varit förlagd och Sverige hade tidigare fått överta den. Det tog ca två timmar att flyga dit och på vägen med lastbil två dagar. Därifrån var bl.a. uppgiften att räkna fartygstrafiken genom Tiranasundet. Vi hämtade ofta varor i Suez med lastbilar. Vi var då bevakare som satt inne i lastrummet för att bekämpa rånare som hoppade upp på lastflaken för att stjäla varor.

Vi hade ledigt, så kallad "leave", dvs. fritid och själv tillbringade jag en dryg vecka i vårt egna UNIF hotell i Kairo med utflykter till den berömda Cheopspyramiden i Giza med bl.a. kamelridning och vi besökte restauranger med magdansande kvinnor. Jag besökte även Beirut i Libanon där vi hade ett eget hotell. Ett tillfälle var särskilt intressant då vi handlade i en lokal affärer med hjälp av en polisman. I affären var det mest guld och då främst ringar och smycken men även tyger. Medan polismannen kontrollerade att damerna i lokalen hade färsk friskintyg hittade jag en musikbox med en grammofonskiva där Thorry Bernhard sjöng visan om Vildandens sång.

Jag fick även göra ett besök i Jerusalem. Där besökte jag Jesus grav, den stora moskén samt Klagomuren. Jag fick även tillfälle att bada i det saltmättade Röda havet, en verklig upplevelse för en röjdykare som jag.

Innan hemresan besökte general Bush, C UNEF, och avtackade oss med en tjänstemedalj. Även Generalsekreterare Dag Hammarskjöld besökte bataljonen.

Text: Tony Wärdig

Barken Pommern

Barken *Pommern* byggdes av Upper Clyde shipbuilders i Glasgow 1903. En fyrmastad stålbark löa 94 m, bredd 13 m som gick för tyska rederier i huvudsak med salpeter från Chile fram tills 1923 då hon köptes av Gustav Eriksson på Åland och sen i huvudsak gick på vetetraden till Sydaustralien (Port Victoria och Wallaro). Från Norden tog den trävaror. Hon var en snabb seglare som slog flera rekord. 1929 tog hon en trälast från Oslo till Melbourne på 87 dygn.

1939 lades hon upp i Mariehamn och 1944 bogserades hon till Stockholm för att bli spannmålmagasin. 1952 donerades hon till Mariehamns stad av ättlingar till Gustav Eriksson och förtöjdes invid Ålands sjöfartsmuseum där hon sedan 1957 visas för allmänheten. Någon gång per decennium bogseras hon till varv för bottenmålning och underhåll. Två gånger har hon varit till Stockholm. Hon är det enda bevarade fartyget av sitt slag.

Pommern ägdes i början på 1900-talet av det tyska F. Laeiszrederiet i Hamburg, kallat "The flying P line", då det ägde stora snabba segelfartyg som alla hade namn som började på P: *Pamir*, *Pommern*, *Passat*, *Padua*, nu det ryska skolfartyget *Kruzenstjern*. *Peking*, sedan 2020 museifartyg i Hamburg. *Preussen*, som hade fem master med rår och sjönk i engelska kanalen efter en kollision med ångaren *Brighton* i dimma den 20 november 1910. Det var världens största segelfartyg. *Penang* torpederades av en tysk ubåt norr om Irland och sjönk 8 december 1940. 18 personer följde henne i djupet, flertalet ålänningar. Rederiet F. Laeisz existerar ännu.

Pommern är en fyrmastad bark. Skillnaden mellan bark och fullriggare är att fullriggaren även har råsegel på den aktersta masten.

Längd 89,1 m. Bredd 13,2 m. Djupgående 6,2 m. Depl 3950 dwt. Segelyta 3 950 m². Max fart 16 knop. Besättning 22 man

Gustav Eriksson

Gustav Eriksson född 1872, gick ur tiden 1947. Föddes på Lemland på Åland. Han gick fyra år i skolan och var son till en sjökaptan och han gick till sjöss som 10-åring. Först som kajutvakt = uppässare åt befälet, sedan som kock. Gick senare på navigationsskolor i Mariehamn, Uleåborg och Vasa. Blev styrman vid 20 års ålder och sjökaptan vid 27. Tilldelades på äldre dagar hederstiteln *Sjöfartsråd*. Han föredrog segelfartyg men ägde även ett antal motorfartyg. Tillsammans med några vänner startade han 1913 ett rederi. Det första fartyget var en holländsk komposit-bark d.v.s. spant av järn och skrov av trä. Gustaf Eriksson utmärkte sig genom att köpa in segelfartyg från andra rederier i en tid när andra satsade helt på motorfartyg. Det betydde att han kunde få dem rätt billigt.

Totalt kom han att äga 66 fartyg, varav 46 var segelfartyg. På 1930-talet ägde han fler stora segelfartyg än någon annan i hela världen. 300 ålänningar seglade på hans fartyg. De stora segelfartygen gick främst på vete-traden till Sydaustralien. De avseglade på hösten, gick runt Goda Hoppsudden och söder om Indonesien

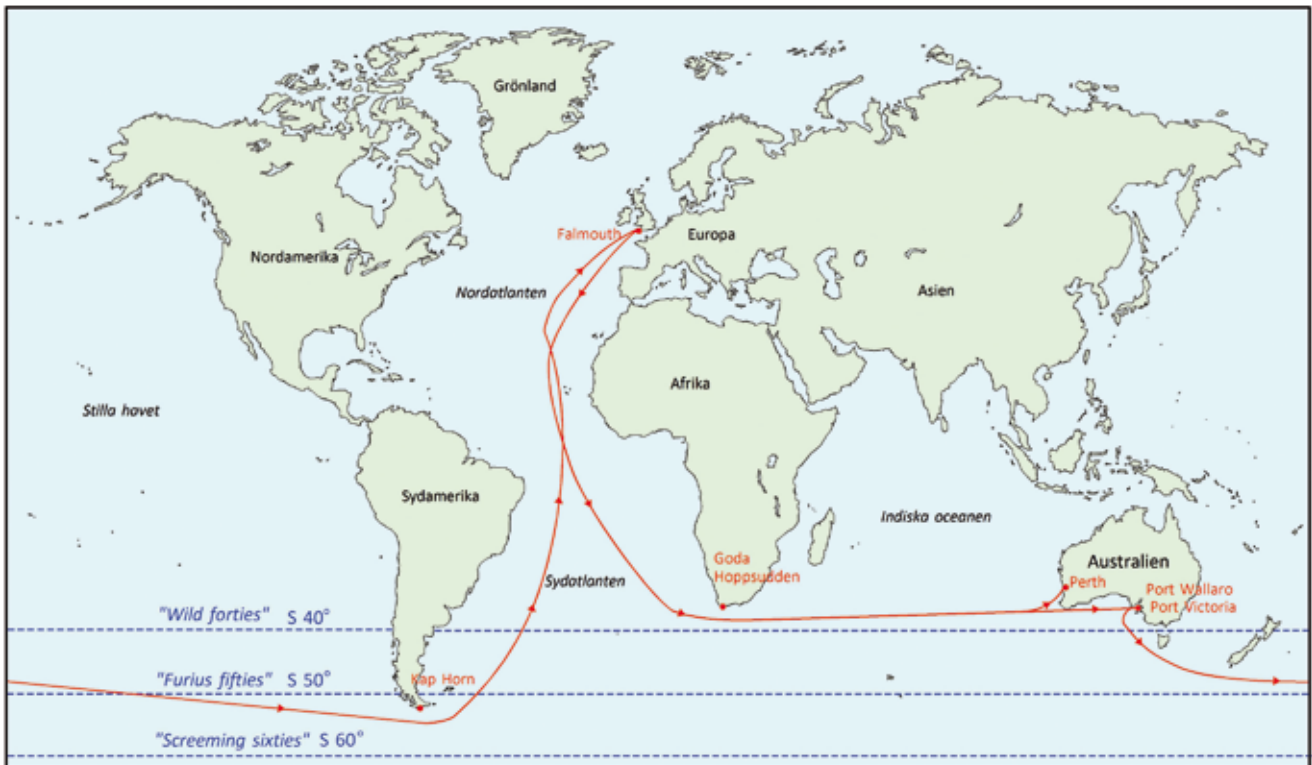

Den åländske skeppsredaren Gustaf Eriksson till Port Wallaro och Port Victoria, som ligger på en halvö elva mil nordväst om Adelaide. Där lastade de vete i säckar. Lastningen tog flera månader och gjordes av australiska stuveriarbetare, varför besättningen hade möjlighet att få lite ledigt.

Återresan gick runt kap Horn till Falmouth i Cornwall i sydvästra England. Där fick de besked om var lasten skulle lossas. Utresan fick ofta gå med ballast i form av sand, sten och jord som lossades i havet. Det förekom även att fartygen hämtade salpeter (guano, vilket är fågelskit) i norra Chile och någon gång även på Assumption Island utanför Seychellerna. Salpeterguanon var ett viktigt konstgödningsmedel för jordbruket. Nickel hämtades vid några tillfällen på Nya Kaledonien och här gick barken *Åland* på grund på ett rev och blev kvar.

Det var inte ovanligt att kaptensfruar fick följa med ombord och en äldre kvinna arbetade flera år som kock ombord på ett av segelfartygen. Gustav Eriksson gifte sig i mogen ålder med den mycket unga och vackra bondedottern Hilda från Finström på Åland. Hon följde med på flera av hans resor och födde honom fyra barn varav två nådde vuxen ålder. Hon dog två år efter honom. Andra världskriget stoppade nästan helt Gustaf Erikssons verksamhet, flera fartyg sänktes eller togs i beslag och frakterna uteblev. *Pamir* beslagtogs på Nya Zeeland. Gustaf Erikssons ättlingar har fortsatt rederi- och handelsverksamheten men har helt övergått till motorfartyg. Ålands Sjöfartsmuseum öppnades 1954 och Gustaf Erikssons rederi var dess största bidragsgivare.

Barken *Pommern* i Mariehamn Åland, byggd i Glasgow, är ett stort härligt skepp som förtjänar att besökas av fler. Intill ligger det fina Ålands Sjöfartsmuseum. På andra sidan av Mariehamn finns ett skutmuseum med

Rutten för vetetraden från Australien var alltid österut över Stillahavet, runt Kap Horn och Nordvärt mot Europa. På södra halvklotet är de västliga vindarna förhärskande. Väster ifrån Kap Horn är det inget land som bryter vinden varför vädret är bland det värsta i världen. Lite norrut är det bara sydspetsen på Sydamerika som bryter vinden. De sydliga breddgraderna, 40, 50 och 60 har därför även fått öknamnen "Wild forties, Furious fifties och Screaming sixties".

Besättningen samlade vid ett av råna på en av de tre master som förde råsegel.

Pommern efter en orkan den 3 och 4 april 1934.

Pommern för fulla segel.

en båk och flera skutor där även en ny galeas byggs. På Lemland sydost om Mariehamn ligger Skeppargården som innehades av en släkting till den store segelfartygsredaren Gustaf Eriksson. Här finns en utställning om "Hertiginnans sista resa", Erikssons största segelfartyg *Herzogin Cecilie*, byggd i Bremerhaven 1902 och var en fyrmastad bark om 102 meter och namngiven efter den tyska hertiginnan Cecilie av Mecklenburg-Schwerin, kronprinsessa av Preussen och gemål åt kronprins Wilhelm II. Efter flera framgångsrika seglatser på vete-traden Australien – England via Godahoppssudden och Kap Horn, jorden runt, förliste hon efter en grundstötning utanför Devons kust 1936.

Kapten var Sven Eriksson, en släkting till Gustaf som gjort flera resor med henne som kapten. Med ombord var hans seglingsintresserade engelska fru Pamela som kom från den brittiska överklassen och gift sig med honom trots sin familjs försök att stoppa äktenskapet. Hon var duktig fotograf och har dokumenterat både denna och en tidigare resa då de träffades. Efter förlisningen slutade de att segla och blev farmare i Sydafrika. Han dog i ung ålder och när han avlidit flyttade Pamela med deras barn till Pellasgården på Åland. Där kan man se hur de levde & bodde, fika & äta en god soppa i genuin miljö. Delar av *Herzogins* inredning, galjonsfigur mm finns nu att bese på Ålands sjöfartsmuseum.

Text: Ingemar Elf

Samtliga foton: Ålands Sjöfartsmuseum

Kartillustration: Ingemar Elofsson

Den fyrmastade baken Pommern en vinterdag förtöjd i Mariehamn vid Ålands sjöfartsmuseum.

USS CVN 78 Gerald R. Ford

USS CVN 78 Gerald R. Ford i Bunnfjord maj 2023.

Jag kunde inte låta bli att åka från Helsingborg till Köpenhamn och där ta färjan till Oslo för att få en glimt av det amerikanska hangarfartyget USS CVN 78 *Gerald R. Ford*. Hon låg lite vid sidan om Oslofjorden nere i Bunnfjord ca sex km sydöst från Oslo centrum.

Några särskilda sightseeingturer stod inte att finna så jag tog en taxi som körde mig ner mot sydöst, där vi så småningom hittade en parkeringsplats så att jag kunde gå av och få några bilder. Fartyget syntes också på långt håll från DFDS färja *Pearl Seaways* som jag åkte med.

Inne i Oslo fungerade kryssningsterminalen som mottagningsstation för alla sailors som ville in och titta på byen. Tyvärr bar de civila kläder, så det gick inte att se vilka som kom från hangarfartyget. Hela området runt terminalen var avspärrat av norsk polis och beväpnad militär. Vid kryssningskajen låg fregatten *Roald Amundsen*.

USS *Gerald R. Ford* (CVN 78) är det första helt nya hangarfartyget efter Nimitz-klassen på över 40 år för den amerikanska flottan. Många av funktionerna i

Fakta USS CVN 78 *Gerald R. Ford*

Sjösatt: Newport News 14 november 2013

Tagen i bruk: 22 juli 2017

Displacement: 98 000 ton

Bredd: 41 meter i vattenlinjen, 77 meter över flygdäcket

Längd: 333 meter

Djupgående: 12 meter

Framdrift: Två kärnreaktorer med sammanlagd effekt 282 000 hkr, 4 propellrar

Fart: Över 30 knop

Antal flygplan: Mer än 75 st

Beräknad tjänstgöringstid: Till år 2057

Gerald R. Ford är nya. *Gerald R. Ford* har två kärnreaktorer av ny typ, med förmågan att generera nästan tre gånger mängden elektrisk kraft än övriga hangarfartyg. Fartyget har en ny typ av broms/stoppstrukturer för landande flygplan och ett helt nytt elektromagnetiskt uppskjutningssystem för flygplan (EMALS). EMALS ersätter det ångkatapultsystem som sedan 1950-talet används för att starta flygplan. Detta medför att 25 procent fler starter kan göras inom samma tidsrymd. Nya innovationer inom bemannat/obemannat flyg finns även ombord. Förbättringar ombord har medfört att fartyget kan betjänas av en besättning på endast 4 500 man mot 5 000 för närmast föregående fartyg - CVN 77 *George H.W. Bush*.

Redan nu pågår byggandet av nästa hangarfartyg CVN 79 *John. F. Kennedy* och CVN 80 *Enterprise* på varvet i Newport News.

Text och foto: Carl-Johan Jargenius

Den norska fregatten F311 *Roald Amundsen* sjösatt 2005. Displacementet är ca 5 300 ton, Längd 134 m, bredd 16,8 m djupgående 7,6 m. fart 27 knop, räckvidd ca 4 500NM vid 16 knop. Besättning 120 man.

Veteranpoolen med rötter i Flottans Män

Vi träffar de båda systrarna Monica Norrman och Anette Peterson som är franchisetagare för Veteranpoolen Blekinge. Flera av deras kunder och medarbetare har bakgrund i flottan och Försvarsmakten. En annan koppling till flottan är att deras farfar Åke Christensson en gång var förvaltare i flottan och mellan åren 1976 och 1988 ordförande i Flottans Män i Karlskrona.

- Farfar var en viktig person för oss berättar de båda systrarna. Flottan och Flottans Män låg honom varmt om hjärtat och präglade givetvis både honom och oss. Det var nog så att vi barnbarn fick mycket av den tid han inte kunde tillbringa med vår pappa och hans syskon då de var små. Farfar och hans bakgrund i flottan fanns med oss hela tiden fortsätter Monica och Anette.

- Vi blev helt enkelt på något sätt inkommerade i flottan och dessutom kände farfar alla och alla kände honom. För oss blev det en tid som han tog igen efter pensionen för oss barnbarn berättar Monica, och han var mycket familjekär.

- Farfar tjänstgjorde bland annat på isbrytare och tiderna var sådan då att det var lång bortavaro från familjen och att det var mer normalt att andra partnern fick ta mer hand om familjen berättar Anette.

Ett annat klart minne för de båda är luciafirandet hos Flottans Män. - Vi fick vara Lucia varje år på Flottans Mäns luciafirande i Karlskrona. På den tiden hade Flottans Män sina möten på restaurang Fläskoset beläget en bit utanför dåvarande bataljon Sparre.

- Att säga nej var inte att tänka på, säger de med glatt minne, farfar var militär ut i fingerspetsarna så det var mer en order. Något större luciatåg var det inte frågan om och de drar sig till minnes att luciatåget mest bestod av dem själva. På Lars Sagers fråga om de kan tänka sig att återuppta traditionen hos dagens Flottans Män säger de med ett skratt att det inte är aktuellt.

Sedan 2009 bedriver de båda systrarna Veteranpoolen Blekinge som ett franchiseföretag inom Veteranpoolen och har 225 timanställda och fördelningen är ungefär 40 % kvinnor och 60 % män. Veteranpoolen erbjuder hushållsnära tjänster, hantverk, trädgårdsarbete och flera andra specialiserade områden.

- Våra erfarna veteraner har bred kompetens och yrkeserfarenhet inom många olika områden berättar Monica. De har också olika specialistkompetenser och en lång yrkeserfarenhet inom sitt område och det är upp till var och en hur mycket man vill arbeta.

Tre unika möjligheter i höst

1. Bli jobbonär hos oss och njut av en aktiv och social höst med extra inkomst på kontot utan att låsa upp dig.
2. Bemanna upp med oss på företaget och upplev superkraften med erfaren flexibel kompetens.
3. Behåll semesterlugnet - låt oss ta hand om städning, trädgård och hemmaprojekt.

Välkommen att höra av dig!

VETERANPOOLEN

Vi finns nära dig i Blekinge: Karlskrona 0455-61 84 10
Karlshamn 0454-76 03 99 Ronneby 0457-46 55 10
Olofström 0454 - 75 35 50 Sölvesborg 0456-40 59 92

De båda systerarna Monica Norrman och Anette Petersons farfar Åke Christensson var förvaltare i flottan och ordförande för Flottans Män i Karlskrona under tolv år. I mitten dagens ordförande Lars Sager som även ingår i veteranpoolen.

- Vi löser ofta olika arbetstoppar eller till exempel vid sjukdom och semester, men sedan är det också vad som kan kallas vardagligt arbete i hemmen.

- Vi vänder oss även till företag och prisbilden är då gällande kollektivavtal. Vi rycker in då annan personal eller kompetens inte finns tillgänglig säger Anette.

- Vi har inte några startavgifter eller bindningstider utan alla kunder betalar för den faktiska tiden då arbetet utförs.

- Vi söker och har behov av pålitliga och erfarna veteraner som medarbetare.

- Om det finns intresse både att anlita oss eller att bli en av våra veteraner och medarbetare så är det enklast att gå in på internetsidan www.veteranpoolen.se alternativt ta kontakt via mail eller telefon.

Flottans Mäns styrelse i Karlskrona 1988. Förvaltare Åke Christensson andra från höger i nedersta raden.

Skydda tanken och toalettssystemet

Använd Transclean 65 för rengöring. Transclean 65 är en specialvätska som löser urinsten och andra hårda avlagringar i septiktank och rörledning samt förhindrar stopp i toalettssystemet.

Använd Tank Safe för frostskydd så kan du starta nästa säsong utan problem. Tank Safe skyddar ditt toalettssystem mot frysning, skyddar ner till minus 30 grader.

Använd Toilet Clean, en specialprodukt för rengöring av toalettutrymmen samt toalettskål, enkel att använda, bara spraya på, låt verka och torka av, skinande rent.

De tre produkterna är miljövänliga och biologiskt nedbrytbara. Är inte skadliga för metaller, plast eller gummi. Har med framgång använts av yrkes och kryssningsfartyg under många år.

Kemiprodukter International AB www.kemiprodukter.se

Tradition lever vidare

Fyra medlemmar av Flottans Män i Norrtälje har på eget initiativ startat en roddklubb för tiohuggare med roddklubbarna på västkusten som förebild. Idén att tävla med tiohuggare föddes på 1980-talet på Donsö med lånade båtar från marinen. När intresset ökade bestämde man sig för att låta bygga egna båtar.

1995 byggde båtbyggarskolan på Orust en modifierad kopia av marinens tiohuggare, även kallad valbåt, ritad av marindirektör Tore Herlin 1943. Totalt har sju båtar byggts på samma mallar av båtbyggarskolan och fördelats på lika många roddklubbar, från Styrso i söder till Kärringön i norr. Varje år, med undantag för 2020 och 2021, arrangerar Svenska Roddförbundet SM i tiohuggarrodd där öarna kämpar mot varandra i ädel kamp. Roddtävlingarna har blivit något av en folkfest och lockat hundratals åskådare.

Stort intresse på båtmässan

Varför skulle inte vi på ostkusten kunna ta upp kampen med västkustroddarna frågade vi oss. Vi sonderade intresset genom att ställa ut en tiohuggare på båtmässan i Älvsjö 2020. Efter att ett trettiotal personer anmält sig beslöt vi oss 2022 för att bilda *Ostkustens Rodd och Kamratförening*, ORK. På båtmässan 2023 tillkom ytterligare ett sextiotal intresserade. Vi kände att rodd med tiohuggare låg rätt i tiden.

Den tiohuggare vi visade upp har tillhört Sjövärns-kåren. Den har akterspegel och är något kortare och smalare än valbåten som är rundgattad. Båda båtarna är ritade av Tore Herlin som även ritade många av marinens båtar och fartyg där skonerterna *Gladan* och *Falken* är de mest kända idag.

För att kunna tävla i SM måste båten uppfylla Svenska roddförbundets krav. Under de nästan 30 år som man rott tiohuggare på västkusten har inte bara roddtekniken utvecklats utan även båtar har anpassats för tävling. Vi har länge varit inne på tanken att försöka komma över några av marinens uttrangerade tiohuggare men insåg att vi skulle vara chanslösa mot de nybyggda båtar. Dessa är lättare, har effektivare åror och justerbara fotstöd. Om vi vill vara med och tävla måste vi anpassa oss till detta.

Båtbyggerlinjen på Skeppsholmen

Vi är nu på jakt efter minst två båtar som vi kan tävla med i SM men även användas för motionsrodd och andra liknande aktiviteter. Diskussioner pågår om att köpa över två av båtar från västkusten för att snabbt komma i gång med rodden. Kontakt har även tagits med Skeppsholmens folkhögskolas båtbyggerlinje för att senare låta bygga ytterligare en båt.

SM-tävlingarna är uppdelade i tre klasser, juniorer, herrar och damer. Banan är 800 meter och avverkas på ungefär fyra minuter. När vi kommer i gång med verk-

Ostkustens Rodd och Kamratförenings vimpel. ORK:s devis är Unitis Viribus, framåt med gemensamma krafter.

samheten och känner oss redo att ta upp kampen med västkustroddarna är tanken att SM ska gå växelvis här och på västkusten. Vi lånar helt enkelt båtar av varandra. De roddklubbar vi talat med ställer sig positiva till idén och erbjuder sig att komma över och träna oss i tävlingsrodd. Även Svenska roddförbundet gillar idén och har lovat att bistå oss. SM-tävlingarna får då en bredare spridning vilket kan öka intresset för rodd rent allmänt.

Rodd med tiohuggare ingick tidigare i grundutbildningen i marinen och tävlingar arrangerades mellan olika båtlag från flottans fartyg. Även kustartilleriet deltog och slutade ofta som vinnare. Vi som är äldre minns den tiden när rodden var ett uppskattat avbrott i de dagliga rutinerna ombord och iland. Den kunskap och erfarenhet vi har vill vi nu föra vidare.

Viktigt med marina traditioner

Att ro tiohuggare är att hålla de marina traditionerna levande. Örlogsrodd, giggrodd och rundrodd och de speciella kommandon som användes har riskerat att falla i glömska. Det har dock visat sig att yngre roddare gärna vill lära sig detta ceremoniella sätt att ro för att visa

Sjövärnskårsaspiranter på båtmässan som hade monter i närheten på besök vid tiohuggaren .

upp vid bröllop och andra festliga tillfällen. Att hyra ut båt med roddare vid sådana event har blivit populärt på västkusten och bidragit till lite extra klirr i kassan för roddklubbarna.

Att starta en roddklubb med traditionellt byggda träbåtar kräver stora investeringar. På västkusten har man lyckats hitta sponsorer som bidragit med pengar mot att man fått erbjudandet att använda båtarna. Medlemsavgifterna utgör bara en mindre del av kostnaderna för drift och underhåll. Även här är roddklubbarna på västkusten en förebild. Allt arbete är ideellt. Den initiativförmåga och entusiasm man visat när man byggt upp samarbetet mellan öarna hoppas vi kunna skapa även här. Vi i ORK har tillsammans med Flottans Män i Norrtälje planerat en resa till västkusten i sommar. Öckerö roddklubb har visat intresse av ett samarbete. Klubben har även en båt till salu som vi ska titta på.

Flottans Män ställde ut på båtmässan

Montern på Allt för Sjön delades mellan Flottans Män Stockholm och Herlinsällskapet. Där exponerades även Västeråsföreningen med en Rollup och Norrtäljeföreningen med PR-material. Bemanning från föreningarna fanns på plats och intresset var stort, inte bara för båten utan även för vår förening. Så pass att alla tidningar och värningsfoldrar tog slut, så Lennart Bresell var tvungen att åka efter flera. Vi hoppas nu att det resulterar i nya medlemmar.

Vill du bli med i roddarlaget eller bara intresserad av konceptet med tiohuggarna? Välkommen att kontakta oss genom e-post till: staafennart@gmail.com

Text: Lennart Staaf, Flottans Män Norrtälje

Tiohuggaren på båtmässan. Foto Olle Jansson.

Ostkustens Rodd och Kamratförening vid Flottans Mäns utflykt till Örskär. Fr.v. Lennart Staaf, Olle Jansson, Lars Rengby och Sture Malmgren.

Detta ska marinens nya fartyg heta

Arbetet med marinens nya fartyg är i full gång och under våren har namnen på fartygen fastställts efter HM Konungens gillande. Ytstridsfartygen kommer att bära namn av svenska hamnstäder.

I försvarsbeslutet från 2020 framgår att marinen ska tillföras fyra nya ytstridsfartyg och nya hamnbogserare. Även om fartygens konstruktion fortfarande ligger på ritbordet så har marinchefen under våren fattat beslut om vad de åtta nya fartygen ska heta.

– Ytstridsfartygen kommer att döpas efter svenska kuststäder som har eller har haft stor betydelse för marinen. Hamnbogserbåtarna döps enligt traditionen till grekiska mytologiska namn, säger marinchef Ewa Skoog Haslum.

Det är marinchefen, i egenskap av Försvarsmaktens redare, som väljer vilka namn marinens fartyg ska bära. För att namnet ska gälla krävs HM Konungens gillande, vilket samtliga fartyg har fått.

Ytstridsfartyg av Luleå-klass

De nya ytstridsfartygen har namngivits efter kuststäder längs med Sverige långa kust, från norr till väst. Det första färdiga fartyget namnger klassens namn, vilket i det här fallet kommer att bli HMS *Luleå*. Övriga fartyg är HMS *Norrköping*, HMS *Trelleborg* och HMS *Halmstad*.

– Luleåklassen kommer att vara större än våra befintliga korvetter av Visby- och Gävleklass och vara utrustade för att verka i alla konfliktnivåer mot mål på, över och under ytan. Fartygen blir viktiga tillskott till ett aktivt försvar och de kommer också att vara anpassade till internationella kontexter med våra partnerländer, säger Skoog Haslum. Exakta detaljer om fartygen är inte färdigt ännu. Beräknad leverans av fartygen är omkring 2030.

Hamnbogserare för utvecklad logistik

Hamnbogserarna är mindre bogserbåtar som kompletterar marinens större bogserbåtar för arbeten i örlogshamnar och basområden. Fartygen är en del av utvecklingen av marinens logistik- och basfunktion. Bogserbåtarna levereras under 2023 och 2024.

– Hamnbogserarna kommer att ingå i de nya marina basbataljonerna som satts upp under 2023. Bataljonerna kommer att bli en del av marines ordinarie logistikfunktion under hösten och våra nya hamnbogserare är ett välbehövligt tillskott, säger Skoog Haslum.

Fartygen har namngivits enligt nedan. Samtliga fartygsnamn har traditionsenligt fått HM Konungens gillande.

En skiss av marinens nya ytstridsfartyg till vänster; att jämföra med den mindre redan befintliga Visbykorvetten. Foto: Saab

Ytstridsfartyg av Luleå-klass:

LULEÅ

Luleå är en viktig hamnstad i Norrbotten. Staden är av synnerlig vikt för rikets försörjning genom att utgöra en viktig utskeppningshamn för den lappländska järnmalm och stålindustrin. Valet av Luleå adresserar också Nordkalotten som viktigt svenskt säkerhetspolitiskt intresseområde. Tidigare örlogsfartyg med stadens namn är bland annat torpedbåten HMS *Luleå* tillhörde den lyckade Norrköpingsklassen och sjösattes 1975 och modifierades till robotbåt 1984. Fartyget togs ur tjänst 2002.

NORRKÖPING

HMS *Norrköping* kommer bli det sjätte fartyget namngivet efter den strategiskt viktiga hamnstad innanför Bråviken. Den första HMS *Norrköping* i svenska marinen var ett skepp med 52 kanoner sjösatt i Karlskrona 1698. De två senaste fartygen som burit namnet HMS *Norrköping* var stadsjagaren från 1940 och det första fartyget i den 12 fartyg långa serien av torped-/robotbåtar på 1970-talet och togs ur tjänst 2005.

Nya *Norrköping* blir det sjätte fartyget i flottan med det namnet. Fregatten *Norrköping* byggdes på Örlogsvärvet i Karlskrona 1858, och var det sista seglande örlogsfartyget. Från 1902 tjänstgjorde hon som logementsfartyg. Utrangerades 1936 och upphuggen 1939. Fartygsporträtt Jacob Hägg, Sjöhistoriska museet

Provtur med torpedbåten T 140 Halmstad den 2 mars 1976 med. Byggdes om till robotbåt, R 140, 1982-1984. HMS Halmstad år 2001 och de två sista fartygen i klassen utrangerades den 1 september 2005. Foto Marinmuseum, Fotograf Lennart Bergqvist.

TRELLEBORG

HMS *Trelleborg* kommer bli det första fartyget att bära det namnet i den svenska marinen. Trelleborgs strategiska vikt sågs redan under vikingatiden då ett fäste uppfördes på platsen "Trelleborgen". Den tidigast kända anteckningen om platsen är från 1257 när den gavs i bröllopgåva till svenske prins Valdemar (Birgersson) när han gifte sig med den danska prinsessan Sofia Eriksdotter. Trelleborg har alltid varit en viktig plats för sjöfart, från forna tiders strömmingsfiske och handelskrogar till dagens stora färjor och containerfartyg. Från Trelleborgs strategiska placering på skandinaviska halvöns absoluta sydspets utgår i dag en omfattande fartygstrafik till omgivande länder och städer vid Östersjön och övriga Europa.

HALMSTAD

Halmstads läge och viktiga hamn är en vital del i marinens uppbyggnad på västkusten och i västerhavet. Redan 1676 spelade staden en viktig roll då en dansk armé besegrades av den svenska. Därmed avväjdes hotet mot Göteborg och en kraftsamling i Skåne möjliggjordes inför det stora slaget vid Lund fjärde december samma år. Segernamnet förs idag på Livgardets och Livregementets husarers (K3) fälttecken. Det första fartyget med namnet HMS *Halmstad* var en 48-kanoners fregatt sjösatt i Karlskrona 1699. Fartyget deltog aktivt under kriget mot Danmark på 1710-talet. Hon deltog även i försvaret av Älvsborgs fästning vid den norsk-danske kommandören Peter Tordenskiölds anfall mot Göteborg 1717.

Torpedbåten HMS *Halmstad* ingick i Norrköpingsklassen, fartyget kom att efter modifiering till robotbåt vara en av de längst tjänstgörande fartygen innan hon pensionerades 2002. Försvarmakten har under

lång tid haft bred anknytning till Halmstad med bland annat Militärhögskolan Halmstad, 14.flygflottiljen (F14), Luftvärnsregementet (Lv6) och Försvarmaktens Tekniska Skola (FMST).

Hamnbogserare av Hermes-klass

HERMES

Hermes var i den grekiska mytologin gudarnas budbärare och son till Zeus. *Hermes* är det andra fartyget i marinen som bär namnet Hermes. Den första HMS *Hermes* (A 253) var också en bogserbåt byggd 1956 vid Karlskrona örlogsvarv. Den äldre HMS *Hermes* deltog i incidenten med U137 vid Gåsefjärden 1981. Fartyget såldes till civila köpare 2007.

HERA

Hera var äktenskapets och fruktbarhetens gudinna i det antika Grekland och Zeus maka.

Marinen hade mellan 1971 och 2016 en bogserbåt vid namn *Hera* (A 324). Fartyget byggdes vid Äsiverken i Ämål 1971 och såldes till civil köpare 2016.

HEBE

Hebe är också en gudinna i den antika grekiska mytologin. Hon var dotter till Zeus och Hera. I Olympen hjälpte hon till med hushållssysslor och var vattnets och ungdomens gudinna. Marinens första bogserbåt HMS *Hebe* byggdes för flottan vid Mohögs Mekaniska verkstad 1969.

HEROS

Heros är det andra fartyget i marinen vid namn *Heros*. Den första bogserbåten med namnet HMS *Heros* (A 323) byggdes vid Karlskrona Örlogsvarv 1955. Fartyget kom att tjänstgöra i 61 år innan det såldes till civila köpare 2016. Fartyget deltog vid incidenten med U137 1981.

Gamla bogserbåten *Hermes*, sjösattes 11 augusti 1955 på Örlogsvarvet Karlskrona och befälstecknet hissades 14 januari 1957. Avvecklad och såld år 2007 efter en 60-årig tjänst. Foto Fo29122 Fotograf: okänd fotograf/Marinverkstäderna / Sjöhistoriska museet.

Artikeln bygger på material från Försvarmaktens hemsida.

Spantsektionen på plats på stapelbädden vid Wasa-skjul

På Lindholmen i Karlskrona har flottans varvsanläggning varit etablerad sedan slutet av 1600-talet och utgjorde under större delen av 1700-talet kärnan i örlogsvarvet. Lindholmen är även en av landets första, storskaliga industrimiljöer, Wasa-skjul, vilken förklarades som byggnadsminne 1995. På Lindholmen byggdes fyra nya skeppstaplar under 1700-talet. Den stapel, som ligger mellan Wasa-skjul och Polhemsdockan gjordes till upphalningsbädd under 1800-talet.

På denna stapel har VHFK (Varvshistoriska föreningen i Karlskrona) nu rekonstruerat tre spant i full skala från ett 1700-talsfartyg. Syftet med projektet har varit att kunna berätta om Lindholmens skeppsbyggerhistoria och synliggöra den varvshistoriska miljön. Konstruktionen är anlagd på en yta som är 10 x 15 meter, där en 15 meter lång sträcka av järnvägsrälsen från 1858 togs bort.

På den fasta berggrunden göt VHFK i samverkan med Fortverket tre betongplintar, som kläddes med träpanel för att efterlikna kölblock, på vilka de tre spanten monterats. Det största spantet kommer vara 10 meter

högt och 13,5 meter brett. För att säkerställa konstruktionen i sidled och längdled har stöttor och dragstag monterats.

De tre spanten kommer delvis att bordläggas och garneras för att tydligare kunna visa, hur dåtida krigsfartyg byggdes. På den sida, som bordlagts, kommer också en stapelbana byggas på det sätt, som gjordes i slutet av 1700-talet.

Som förebild för rekonstruktionen har valts en spantritning från linjeskeppet *Adolf Fredrik* från 1744 och dess ombyggnad till linjeskeppet *Riksens Ständer* 1770, som gjordes på Lindholmen. Spantritningen är gjord av Gilbert Sheldon här i Karlskrona och är daterad 22 april 1766 och är den mest väldokumenterade och detaljrika ritningen från denna tid. *Riksens Ständer* deltog i kriget mot Ryssland 1788 - 1790, men förlorades sista krigsåret vid anfallet mot Reval.

Chapman, som efterträdde Gilbert Sheldon, lät 1778 bygga skeppet *Wasa*, som var ett mindre grundgående fartyg, som trots sin ringa storlek kunde leverera stor eldkraft. Ett mindre fartyg har fördelarna, att det är grundgående och kan navigera med större frihet samt att det minskade vattenmotståndet ger högre manöverduglighet och hastighet. Den låga höjden reducerar också avdriften, vilket hjälper fartyget att hålla formationen i en slaglinje samt presenterar ett mindre mål för fienden att beskjuta.

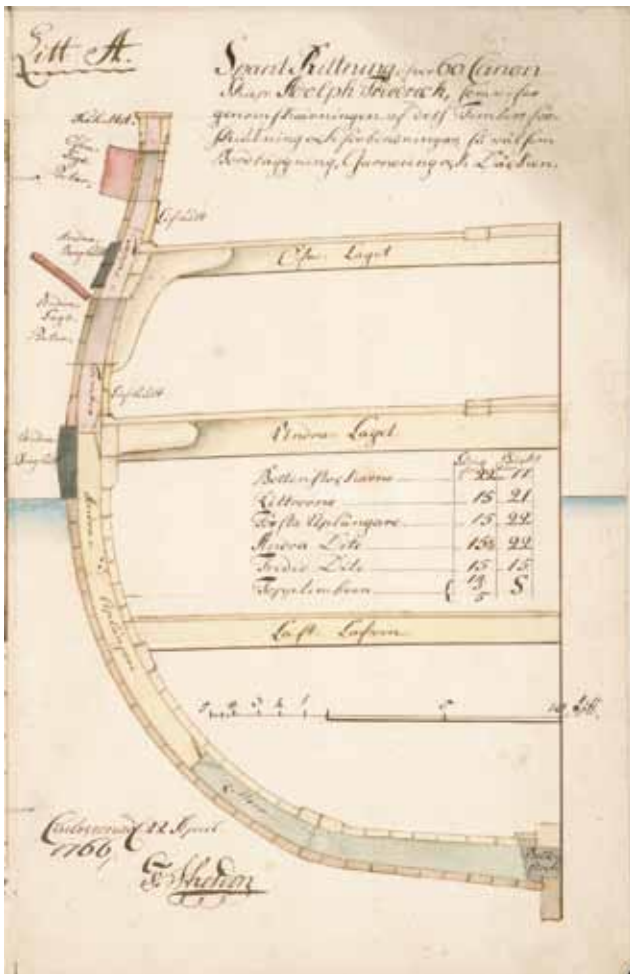
Wasa kan sägas vara ett prototypfartyg för de kommande tio linjeskeppen, som seriebyggdes på örlogsvarvet i Karlskrona mellan 1782 till 1785. Dessa var emellertid något större än *Wasa* och med liknande dimensioner och konstruktionslösningar, som visas mera detaljrikt på spantritningen för *Riksens Ständer*.

VHFK bestämde därför, att spantritningen för *Riksens Ständer* skulle ligga till grund för rekonstruktionen för att visa, hur dåtidens timmermansarbeten utfördes. Till detta kom, att parallellt med byggerna av linjeskeppen även byggdes tio fregatter.

Ovan skrivna är en sammanfattning av hur projektet startade. Flottans Män har i ett tiotal artiklar sedan projektstarten redovisat arbetsläget. Nu är spantet på plats vid Wasa-skjul efter diverse vedermödor.

I mitten av mars 2020 införde Marinbasen besöksförbud på Lindholmen, vilket fortfarande gäller. Spantbyggnationen blev kraftigt försenad, dels på grund av tillträdesförbudet, dels för svårigheterna att få tag i ek med grova dimensioner och dels på grund av rådande pandemi.

Lyftet till stapelbädden var planerat till försommaren 2021, då alla stagnings- och säkerhetsarrangemang blivit godkända. Då kom nästa bakslag. Bron till Lindholmen, som var klassad för överfart, uppfyllde inte

Spantet från ett av de sista svenska linjeskeppen som deltog i det sista stora sjöslaget mot Ryssland 1790.

Våren 2023 kunde äntligen spantet sättas på plats på Lindholmen och spantsektionen har placerats exakt på samma plats, som linjeskeppen byggdes för 250 år sedan. Foto: Camilla Granström/Försvarmakten.

längre säkerhetsbestämmelserna och broanslutningarna på båda sidor måste byggas om. Arbetet påbörjades hösten 2021 och tog lång tid, då bron samtidigt måste vara farbar för persontrafik till Marinbasens lokaler på Lindholmen. Först våren 2023 var alla arbeten klara och bron och dess infästningar besiktigade och klassade, vilket var en nödvändighet för att få över en stor mobilkran, som tillsammans med två små kranar skulle vända spantet och därefter lyfta det på plats.

Den 29 juni 2023 var spantsektionen på plats och Varvshistoriska föreningen kunde konstatera, att det tog lika lång tid att bygga denna spantsektion som det tog för af Chapman att bygga 10 linjeskepp och 10 fregatter.

Spantsektionen har placerats exakt på samma plats, som linjeskeppen byggdes för 250 år sedan. Det innebär, att den historiska miljön på västra Lindholmen nu är kompletterad och förhoppningen är, att stabiliteten i Europa ska bli sådan, att Lindholmen åter ska kunna besökas av allmänheten.

Många personer och institutioner har varit involverade i projektet. Varvshistoriska föreningen i Karlskrona har haft huvudansvaret och i övrigt kan nämnas Marinbasen, Fortverket, Länsstyrelsen i Blekinge, Region Blekinge, Karlskrona kommun, våra varv (Kockums och Saltövarvet), gårdarna runt Karlskrona (skänkta ekar), och enskilda ägare av ekar. De frivilliga krafterna har varit många och ovärderliga.

Varvshistoriska föreningen i Karlskrona kan med stolthet konstatera, att projektet är fört i hamn med lyckat resultat.

Arbetet är säkert betydligt enklare idag än för 250 år sedan. Foto: Camilla Granström/Försvarmakten

Text: Olle Melin

Roslagen en seglande sjöregion

Lars Nylén höll ett intressant föredrag för Flottans Män i Norrtälje om redare i Roslagen. Det första man tänker på är de vedskutor och sandkilar som fraktade varor från våra trakter till Stockholm. Det var oftast ved och byggmaterial. De fartygen byggdes i Roslagen. När det gällde större fartyg kom de från varv längre bort, de köptes bl.a. från Tyskland. Skutorna hade oftast ett par tre redare, men i större fartyg blev det ofta flera partsredare som dessutom kunde ha andelar i flera fartyg. Ett sätt att sprida riskerna på insatt kapital, kan man tänka. Det kunde vara ett trettiotal delägare och ofta någon skeppsmaklare från Lübeck, Wismar eller någon annan hamn i södra Östersjön. Avsikten med det var att ordna returfrakter när man skulle tillbaka till Norrland för nya trälaster.

Fartygen seglade efter iskanten. Ju tidigare isen släppte i Bottenhavet desto tidigare kunde man befrakta hamnarna där uppe. Trälasten surrades på däck. Var det riktigt gjort klarade man att sjöarna slog in över däck. Men alla vet ju att man i modern tid hämtat mycket virke ur sjön. Lars berättade humoristiskt att när han mötte en engelsman förklarade han att om inte Sverige hjälpt dem med råvara hade de sjunkit i havet. Våra skogar har pålat stora delar av landet och stöttat deras kolgruvegångar.

Antalet redare i Roslagen i slutet av 1800-talet var: Öregrund/Östhammar 13, Häverö/Singö 15, Väddö 21, Björkö/Arholma 26, Söderbykarl/Roslagsbro/Norrtälje 12, Rådmansö/Frötuna 20, Länna/Vaxholm 32.

De stora fartygen gick över alla oceaner och kunde vara borta två till fem år. Kommunikation som vi har nu fanns inte då, så kaptenerna ordnade oftast själva sina frakter när de lossat i en främmande hamn. Det kunde vara trä från Norrland till England – kol till Karibien – ädelträ till Frankrike, sedan någon frakt till Australien.

Kapten Anders Petter Johansson kom med roslagsbarken *Thrine* från Archangelsk i Vita havet runt Nordkap till Swansea i Wales efter en 58 dygns stormig resa. Han var så slut och less på allt vad sjö heter så han bad rederiet skicka en ny befälhavare för själv tänkte han gå hem till Sverige.

En annan historia berättade om sjökaptén S. E. Johansson på barkskeppet *Aracan* som gjorde ett blixtpbesök i hemmet när man passerade Arholma. Han gick in i stugan, men ingen var där så han dråsade ned på kökssoffan och somnade av trötthet. En liten flicka kom in i köket. Hon vände tvärt och rusade till sin mamma i potatislandet och ropade att det låg en skäggig karl på deras kökssoffa. Då var det hans egen dotter, som han aldrig haft tillfälle att se.

Om norska ”vikingar” i österled berättade medlemmen Lennart Staaf intressant om när man 1893 i Amerika firade 400-årsminnet av Columbus upptäckt. Lennart hade grävt efter information i svårfunna källor då historien i stora drag mörkklagts. År 1880 hade man i Norge funnit och grävt ut Gokstadskeppet. En man vid namn Magnus Andersen ville

markera att det var norrmännen som hade upptäckt kontinenten 400 år före Columbus och byggde en exakt kopia av det historiska skeppet. Då kölen skulle vara i ett ekstycke och räcka från för- till akterstycke måste man importera en stock från Kanada.

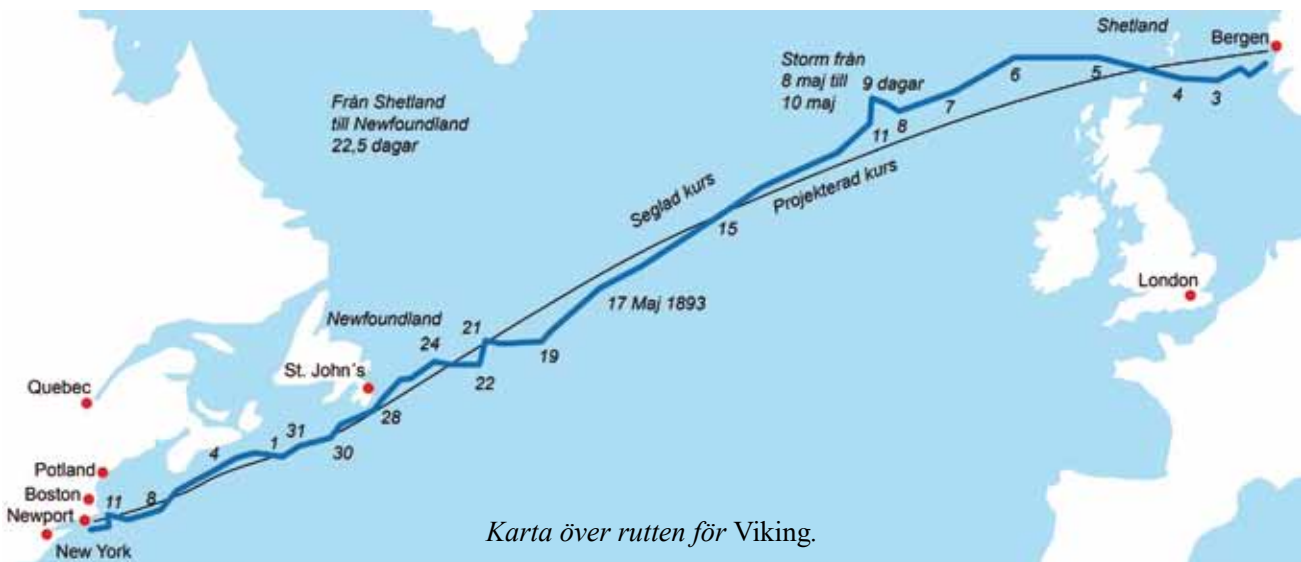
En inbjudan till jubiléet erhöles, något som visade sig bli lite komplicerat genom rivalitet mellan spanjorer och norrmän. Skeppet skulle från början heta *Leif Eriksson*, men döptes till *Viking* för att inte provocera. Till jubiléet hade man i Spanien byggt tre kopior av de fartyg Columbus hade. De bogserades över Atlanten medan Andersen seglade sitt skepp med tolv mans besättning, genaste vägen, tvärs över Atlanten.

Viking råkade ut för en kraftig storm och det noterades vilken makalös sjövärdighet skrovet hade. Kölen buktade inåt 3/4 tum samtidigt som det översta bordet buktade utåt med 6 tum när skeppet rörde sig över vågorna. Detta mätte Andersen upp mitt under stormen och imponerades av att inga läckor uppstod i skrovet. Det mesta av vattnet kom uppifrån som ett ihållande regn. Temperaturen sjönk till noll och man seglade kring bland isflak. Stundtals var man uppe i 11 knop. Hela resan tog 27 dagar.

Väl framme i New York mottogs de under festlighet av stadens dignitärer. Men det visade sig att den positiva stämningen inte delades av alla. De blev arresterade efter ett arrangerat slagsmål på en bro och beskyldes felaktigt för fylleri och våldsamheter. Bakom bråket låg motsättningar mellan olika etniska grupper som såg norrmännen som inkräktare. Det fanns även religiösa undertoner. Brooklynpolisen var huvudsakligen irländska katoliker och gillade inte protestanter. Men de lyckades till slut komma loss och efter stora strapatser och motgångar kunde de ta sig till Chicago enligt ursprungsplan till deras del av firandet och blev där den stora attraktionen.

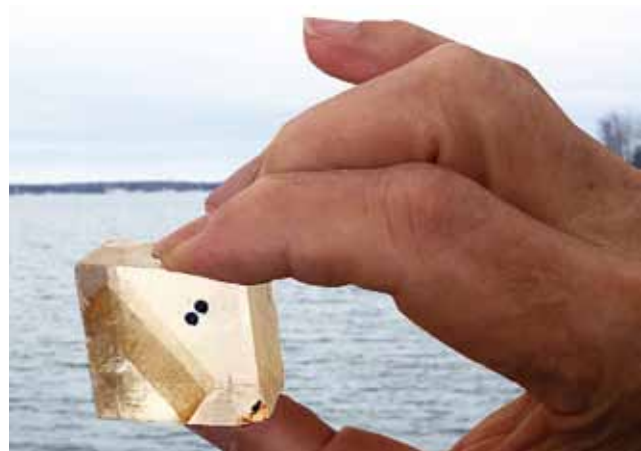

Vikingaskeppet *Viking* med dignitärer ombord år 1893.

När vi läser tidningsreportaget i New York Times från 20 juni 1893 är det uppenbart att slagsmålet och arresteringen var planerat för att fördröja resan till Chicago. Det förvånar Lennart att tidningen vågade skriva så öppet om det. Därefter var det uppgjort att de skulle ta sig till New Orleans för ytterligare aktiviteter. Färden gick via Illinoisfloden och Mississippifloden. Efter besöket där skänktes *Viking* till Chicago stad och bogserades tillbaka dit. Där ligger hon nu stadigt uppallad under väderskydd som en exklusiv sevärdhet. Besättningen återvände till Norge medan Magnus Andersen reste runt i Amerika på en föreläsningsturné. Den orättfärdiga domstolsstämningen från 1893 låg kvar ända tills Norges statsminister Gro Harlem Brundtland besökte Amerika 100 år senare och fick den annullerad. Därmed var den juridiska delen av äventyret avslutat.

Efter äventyret med *Viking* kastades ljus över vikingarnas navigeringsförmåga och skeppsbyggarteknik. Redan i våras bekantade vi oss med solkompassen eller pinnkompassen - en träskiva med en uppstickande pinn i mitten och en ristad våglinje. När den hölls mot solen skulle skuggan från pinnens spets falla på den böjda

Solstenen vrids så att de två punkterna sammanfaller i en – då har man solens läge även när den döljs av moln.

linjen. På så vis fick man rätt kurs mot Grönland och Vinland med endast 5° felmarginal. Skivan var dessutom redan på den tiden markerad med 32 streck!

Solen var outhärlig för navigation. Om det var molnigt så att solen inte syntes kunde man ha hjälp av en solsten. Det var ett stycke genomsiktligt mineral – kalcit, turmelin eller cordierit – som finns bland annat på Island och Norges västkust. Det bryter ljuset så att man genom polariseringen kan ”se” var solen står även bakom moln och tät dimma.

Båtbyggartraditionen från den tiden är idag bortglömd och Vikingarnas båtbyggarkonst slår dagens. *Viking* var byggd helt i ek. Allt virke skulle klyvas fram ur stockarna så att fibrerna var intakta. Vrängerna gick inte från kölen och ända upp, utan skarvades. Det medgav rörlighet i skrovsidorna.

Borden var inte tjockare än 15 mm utom det sjätte, som var kraftigare och skulle räcka från för till akter. De delade vrängerna och det sjätte bordet gav skrovet styrka men ändå flexibilitet. I dagens byggeri har man vrängar som går hela vägen upp från kölen, och borden sitter stumt monterade, vilket också gör skrovet stumt, och virket spricker vid svällning/torkning.

Frimärke med vikingaskeppet *Viking*

Text och foto: Göran Hedberg

Örlogsstaden Karlskrona – betraktelser från ett levande världsarv

I år är det 25 år sedan Örlogsstaden Karlskrona togs upp på listan som Sveriges nionde världsarv. Ett omfattande förarbete genomfördes under ledning av dåvarande länsantikvarien Leifh Stenholm, som tillsammans med representanter för Karlskrona kommun, Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Statens fastighetsverk med flera hade att ställa samman de uppgifter som erfordra för att Unesco skulle kunna fatta ett beslut. Tanken på världsarvsstatus föddes efter en kommunal studieresa 1989 till tre örlogsstäder i Västeuropa, Chatham, Portsmouth och Rochefort, när det hade blivit klart, att Stumholmen skulle omvandlas från militärt område till en civil stadsdel. Karlskrona ansågs vid bedömningen i Unesco, vara den örlogsstad i Europa från 1500- 1600- och 1700-talen, som var den i särklass bäst bevarade.

Lagom till 25-årsjubileet har Leifh Stenholm utkommit med ett praktverk om Örlogsstaden. Boken är, vad som brukar kallas ”coffee table book” det vill säga en bok i generöst format, som man kan sitta och bläddra och försjunka sig i. Boken omfattar hela 400 sidor.

Författaren skriver själv i förordet, att han varken kommer att brottas med det enorma material som finns att tillgå i ämnet eller försöka ge en heltäckande bild av forskningen kring örlogsstaden drygt 340-åriga historia. Han kommer i stället att göra betraktelser – nedslag eller strandhugg i samlade miljöer, enskilda byggnader och företeelser, som han under sin tid som länsantikvarie och forskare särskilt kommit att intressera sig för.

Och detta har han verkligen lyckats med! Det börjar med uppgifter om världsarv, varefter följer stycken om Karlskronas tillkomst, om de olika beståndsdelar som ingår i världsarvet samt slutligen omfattande miljöer m.m., som gränsar till världsarvet och utgör en mycket viktig del i beskrivningen av Örlogsstaden Karlskrona.

Texterna är välskrivna och lagom långa för att hålla intresset vid liv. Många av de skrönor som finns koplade till Karlskronas historia, har sin givna plats i boken.

Boken är fylld av foton, de flesta tagna av författaren. Balansen mellan text och bilder är förträfflig och fotona är av högsta kvalitet.

Vill man läsa om Örlogsstaden Karlskrona och dess historia, är den här boken ett måste. Den ger i korta innehållsrika berättelser tillsammans med foton en utomordentligt historisk bild av Örlogsstaden Karlskrona som ett levande världsarv.

Kulturdoktorn AB, Karlskrona, ISBN 978-927-4726-1
(leifh.stenholm@kulturdoktorn.se)

Recensent: Olle Melin

Bokrecensioner

Guide till spionernas och underrättelsetjänstens Sverige

(Armémuseums årsbok 2021 – 2022)

Spioner och underrättelsetjänst är verkligen ett högaktuellt ämne. I föreliggande bok om inte mindre än 350 sidor, har 12 författare, alla med bred kunskap om underrättelse- och säkerhetstjänst, medverkat. De flesta författarna har haft höga poster i de myndigheter och institutioner, som är verksamma inom de aktuella verksamheterna. Boken omfattar ett trettiotal artiklar och många avsnitt innehåller material, som tidigare varit hemligstämplat.

Boken omfattar tiden från andra världskriget fram till våra dagar och ämnena under huvudrubriken är många. Självklart finns landets stora spioner med i egna kapitel – Enbomsaffären, Stig Wennerström och Stig Bergling – har sin givna plats i sammanhanget. Jag saknar dock marinspionen Hilding Andersson.

Vidare finns med ett antal kapitel med speciella händelser och kapitel om organisation och verksamhet i ämnena vid myndigheter och institutioner.

Ett rikt och mycket kvalitativt högt bildmaterial förstärker läsvärdet.

Detta är inte en bok, som man inte sträckläser, utan ta gärna fram den och beta av ett av de många utmärkta artiklarna, när andan faller på.

Medströms Bokförlag. ISBN 978-91-7329-178-1

Recensent: Olle Melin

PS. Jag konstaterar, när jag läser förordet, att Flottans Mäns sekreterare m.m. Krister Hansén, medverkat i redaktionskommittén, främst vid diskussionerna om vad som kunde respektive inte kunde berättas. Ett gratis till att ha medverkat i denna utmärkta bok. DS.

Lokalföreningarna informerar Region Mitt

Gotland

Nationaldagen 6 juni (bild nederst)

Föreningen deltog i nationaldagsfirandet 6 juni vid Gotlands försvarsmuseum i Tingstäde. En solig och varm dag hade lockat många besökare. Vår fana deltog i fanborgen tillsammans med övriga kamratföreningar. Hans Wilén och Lars Ellebring svarade som fanförare.

Gotlands regementes (P 18) sommaravslutning 8 juni

Föreningen deltog med fanan i P 18 (vårt värdförband) sommaravslutning vid Oskarsstenen på Visborgsslätt. En ärevärdig plats för Gotlands regemente. Fanförare var Stephen Trodden och Lars Ellebring.

Örlogsbesök Visby 21-23 juli

7 av våra medlemmar i Flottans män Gotland, Lars E, Lars D, Olle H, Björn E, Thomas W, Per W och Rutger E genomförde den 23 juli besök ombord på fartyg från Polen, Tyskland och Kanada ingående i NATO Stående marina minröjningsstyrka (SNMCMG1) under deras rutinbesök i Visby. Ett polskt fartyg tjänstgör som ledningsfartyg i styrkan som vid besöket i övrigt består av två polska, en tysk och en kanadensisk minröjare. Mycket givande guidningar av officerare från fartygen. Som tack överlämnade vi vårt bordsstandard och en minivädur i betong med budskapet att "en retad gotlandsbagge är inte att leka med".

Naturligtvis hoppas vi på fler örlogsbesök i framtiden. Situationen i vår nära omgivning talar nog sitt tydliga språk

Norrköping

Vår damklubb bestämde att våren kommit den 5 maj. Det firades med en utsökt vårtallrik med många godsaker på. Det verkar som om dom fick rätt om våren. När de nu är så bra på det här med väder så är det väl bäst att de får ordna med en sommertallrik så småningom så att vi får en bra sommar.

Den 24 maj var det dags för månadsmöte. Ett 40-tal förväntansfulla kom glädjande nog med flera damer än vanligt. Vi fick prova på mat som en del av oss inte ätit sedan kommissen, lapskojs. Det var gott och jag hörde ingen klaga. Vi har provat på med gammal hederlig husmanskost vid ett antal tillfällen och det har varit uppskattat. Alexander Jelenski höll fortsättning på sitt föredrag om US Marines hangarfartyg, vars storlek på allt man knappt kan förstå. En besättning lika stor som Åbys invånarantal. Vi kan vara stolta att vår, i de här sammanhangen, lilla ubåt *Gotland* var 700 meter ifrån och med möjlighet att om det varit allvar satt sex torpeder i mål på ett så stort fartyg.

Vårt sista möte innan sommaruphållet var en grillafton. Som vanligt hade vi trevligt och vi kunde gå ut och slippa oljudet. Betongen i huset är nog avsett att stå mot den lede FI. Nu har vi satt upp ljudabsorbenter i taket och nu kan vi bara hoppas att det till nästa möte ska gå bra att prata med den som man sitter granne med.

Måltidsträff under gemytliga former.

Vi har fortsatt med kaffe och macka på onsdag- och lördagsmorgnarna. Det kommer ett tiotal varje gång. Det är ett trevligt avbrott när man kommit upp i den åldern då båt börjar vara jobbigt liksom sommarstuga. Nu har vi förberedelser för femkampen. Det gäller att hitta på klurigheter så att deltagarna får klia sig i flinten. Vår medlem Lennart Wällberg avled den 27 juli. Lennart hade en mycket ovanlig karriär. Han började som ubåtskock och slutade som major i intendenturkåren i Armén.

Svante Rockström avled oväntat 28 juli. Flottans Män och Sjövärns kåren har mist en mycket färgstark medlem. Vi har delat lokaler först i Blå Huset sen Järnbron. När sedan Sjövärns kåren åkte ut från Järnbron så hade vi fått våra stora lokaler i gamla gasverkskontoret. Svante ledande i SVK och Rolf Åhrberg hos oss borgade för ett gott samarbete. När rivningen på Saltäng-

Svante Roxström

en framtvingade en flytt så spreds vi ut under några år. Men för ett par år sedan kom vi ihop igen. Svante hade gått i pension så han syntes mycket mera. Svante vi kommer att sakna dig.

Norrtälje

Späckat vårprogram

När vi gick mot sommaruppehåll kunde vi se tillbaka på ännu en fullmatad säsong med intressanta föredrag och utflykter. Torsdagarnas ärtsoppsluncher med föredrag har varit välbesökta och utflykter fulltecknade.

Båtbyggarna på Skeppsholmen

Vi var inbjudna att närvara vid terminsavslutningen hos båtbyggarna på Skeppsholmens Folkhögskola. I strålände väder och till musik fick vi vara med om sjösättning av årets produktion. De båtar som sjösattes var en Gaveleka, en Mälarsnipa och en Jaktkanot, vackrare än den som finns i Albert Engströms ateljé i Grisslehamn. På folkhögskolans Båtbyggjarlinje tillverkar man flytetyg vackra som smycken. Jaktkanoten är det väl nästan synd att sätta i sjön. Modellen är från Blekinge. Där byggde de en sådan på 10 dagar, men då var däckat av spontad furu. Här var det vacker ek och alm i ribb och inläggningar.

Det gällde att slå till snabbt och dra iväg

Vår medlem Ulf Björkman, med imponerande erfarenhet av motortorpedbåtar och Gålöbasen, höll ett väldigt informativt föredrag. Vi fick höra hur motorprinsen Bertil handplockades för att leta ut en lämplig plats att anlägga Mtb-basen. Ulf berättade också en del lustiga episoder knutna till prinsen och Gålö. Initierat berättade han om utvecklingen från de första båtarna som importerades från Italien till de senare med fartregister över 50 knop. Föreningen Mtb-veteranerna bildades 1987 på Gålö av ett gäng entusiaster. 2009 ombildades föreningen till Veteranflottiljen, med kungen som hedersmedlem. Föreningen inkluderar idag förutom T26, T38, T46 och T56 också T121 *Spica*, R 142 *Ystad* och ett tiotal andra fartyg.

Utflykt till Örskär

Den 5 maj reste vi 24 man stark från Norrtälje till Örskär. Erik, som tillsammans med Katarina håller i verksamheten berättade fyrens historia. De har rötter till ön från 1950-talet och sköter anläggningen sedan 2020. Vid uppförandet 1738-1740 beskrevs fyren som "Den präktigaste fyr-

båken som ej allena i Östersjön utan ock på många orter ej ha sin like". Fyren är fortfarande i bruk. Erik och Katarina är "fyrvaktare", även om den formella titeln är borttagen. De har tillsyn över fyren, byter lampa och putsar linser såsom fyrvaktarna har gjort på platsen sedan hundratals år. Det finns inga trappsteg utan vi fick bokstavligen vandra i den spiralgång som går runt inne i tornet nedifrån och upp till vaktrummet. Vår guide berättade om en riktig kovändning! Vådan av att slarva med dörrstängning. När man hade kringströvande kreatur på ön hade någon glömt stänga dörren till fyrtornet. Det bar sig inte bättre än att en kviga förirrade sig in och inte kunde vända i spiralgången. Man fick fösa henne ända upp till vaktrummet innan man kunde få henne att ta sig nedåt igen.

Solig avslutning i lä för kalla vindar

Traditionsenligt avslutar vi säsongen med en sillunch. I år avhölls den hos medlemmen Sture Malmgren på ön Gräddöasken. Kocken Göran Hagström hade med sig den inlagda matjessillen, senapssillen, strömmingsflundror och de kokta äggen. Med hjälp av Bo Ragell och andra frivilliga i

Olle Jansson och Kenneth Lundgren värvar medlemmar på "Beckbyxans Dag" och besöket på Örtskär till höger.

byssan hade det skalats och kokats potatis, ordnats aptitliga ägghalvor med storkornig kaviar. På borden fanns måltidsdryck, smör, bröd, ost och allt som hör till. Stugan i soligt söderläge gav skydd mot den kalla nordanvinden som svepte ned från Lidöfjärden. Strandskatan pickade i strandskoningen. Sjön glittrade mot Lidö och Tjockö. En segelbåt passerade för styrbords halsar mot Norrtälje. Samtalen kom snart igång om vilka jagare, minsvepare eller ubåtar den och den tjänstgjort på och under vilka år. Hur försvaret ser ut idag relativt världsläget. Efter kaffet var alla överens om att en värdigare säsong avslutning kunde man inte ha, innan Sture körde oss till ångbåtsbryggan i Gräddö med sin snipa.

Beckbyxans Dag

Lokalföreningen i Norrtälje får allt djupare band till Roslagens Sjöfartsmminnesförening. Som vi tidigare berättat håller de intressanta föreläsningar hos oss om sjöfart och seglationer över världshaven som utgått från Roslagen, samtidigt som våra

medlemmar bidrar med maritima berättelser i deras årsböcker. Deras säte är museet i Väddö, bekant för Region Mitt då vi haft två stycken femkamper på den unika platsen. Det är nämligen Sveriges största privata sjöfartsmuseum. De som varit där vet att man i museet möter kusten, sjöfarten och rospiggarna i de stora seglande fartygen som for över alla världshav.

Varje sommar har man evenemanget "Beckbyxans Dag". Vad är då det? Efter en lång tid till sjöss var sjömannens kläder så nersmorda med beck och tjära att de kunde stå för sig själva. Därav benämningen "Beckbyxa" för den till sjöss väl befarne. Föreningen har instiftat en hedersutmärkelse som beckbyxa bland medlemmar som gjort bra insatser för föreningen. Varje sommar anordnar man Beckbyxans Dag för allmänheten. Då visar man upp föreningens postrotebåtar, serverar strömmingsmackor, visar makramé och repslagning, en Pythagorasmotor

tuffar och går, Veteranbåtsföreningen visar hur man byter bord i gamla båtar, hantverkare och konstnärer ges möjlighet att sälja sina alster. I kraft av vår relation deltar vi i denna välbesökta tillställning då vi bland publiken ser en väl definierad målgrupp.

Med affischer och trycksaker försöker vi värva nya medlemmar. Vi har många givande och nostalgiska samtal med intresserade f d flottister och andra, men som alla vet kan processen vara lång. Vi hoppas deras ögon ska öppnas för vår fina och trevliga förening när de i lugn och ro kan läsa om våra aktiviteter. Ett par intressenter fick vi antecknade på vår lista. Några andra blev väldigt intresserade när de fick se vår verksamhet, men var fortfarande yrkesaktiva och hade inte tid. De fick med sig hemsidesadressen så de kan följa vår verksamhet och ville återkomma när de får bättre tid och kan delta i våra torsdagsluncher.

Göran Hedberg

Sillunchens värd sätter oss iland i sin snipa. Gerd Nirvin, Bo Nirvin, Sture Malmgren, Bengt Pettersson och Thor Nilsson

Stockholm

Rapport från FM Stockholm

Under sommaren flyttar föreningens verksamhet ut till Stora Tratten, den ö i Stockholms norra skärgård som ägs av Riksförbundet, men drivs av Stockholmsföreningen. Till Stora Tratten är alla Flottans Män välkomna oavsett vilken lokalförening de tillhör. På ön finns samlingslokal, bastu och sju stugor av olika storlek som kan hyras per vecka. Stugorna har under de senaste åren genomgått omfattande upprustning och är samtliga små "pärlor". Läs mer om Stora Tratten på vår hemsida Stora Tratten | Flottans Män Stockholm (flottansman.se) och boka en vistelse där nästa säsong. Om du uppskattar genuint skärgårdsliv kommer du inte att ångra dig.

Om det pågår mycket aktivitet på Stora Tratten är verksamheten i Stockholm satt på sparlåga under sommaren. Kansliet är stängt och inga aktiviteter genomförs.

Sista aktivitet brukar vara hissning av Stor Flaggning på af Chapman den 6 juni. I år kunde vi inte göra det, eftersom ett omfattande arbete med omläggning av fartygets däck pågår. Fartyget är en arbetsplats och hela däckets täcks av ett stort tält som hindrar tillträde till master och löpande gods. Som alternativ valde vi att delta i Festståget från Kungsträdgården till Skansen. Efter som Sverige firar 500 år detta år var deltagandet från olika föreningar rekordstort. Vi förde den svenska flagga vi fått från Bestyrelsen för Svenska Flaggans Dag den 6 juni 1937 samt vår föreningsflagga. Delegationen utgjordes av Rickard Nordenberg som bar skylten FLOTTANS MÄN samt flaggförarna Lennart Bresell, Per-Erik Tibblin, Krister Hansén och Olle Offerman. Vid Sollidensscenen ingick vi sedan i fanborgen tillsammans med ett hundratal andra föreningar. Efter högtidlighetens slut gick fanborgen i procession till Nordiska museet där vi på nytt ställde upp oss för att välkomna den kungliga familjen, regering, oppositionsledare och övriga inbjudna gäster som skulle äta i museet.

Krister Hansén

På stängen till vår svenska flagga sitter en mässingsskylt med graverad inskription: Till föreningen Flottans Män från Bestyrelsen för Svenska Flaggans Dag. Nationaldagen den 6 juni 1937. Det var sannolikt den äldsta flagga som ingick i nationaldagens flaggparad. OBS att man 1937 benämnde den 6 juni som Nationaldag. Officiell nationaldag blev ju inte den 6 juni förrän 1983.

Region Väst

Jönköping

Under de senaste 10-12 åren har det arrangerats en S.O.S.-träff för medlemmarna, som en förväntad hyllning till den analkande sommaren.

Sjömännen med respektive har träffats för att äta sill, smör och dricka snaps på Skeppargården invid Vättern, några gånger, annars har man haft Domsands segelbåtsklubb vid Vättern i Bankeryd, som genuin mötesplats. I år hade föreningen fått en annorlunda inbjudan för SOS, nämligen till östra sidan av Vättern i den natursköna byn Bunn, som ligger invid sjöarna Bunn och Ören. En hel del medlemmar bor i Huskvarna och på andra ställen på östra sidan av Vättern, så nu var det lämpligt att medlemmarna tog sig mot öster. Värtparen var våra medlemmar Claes von Sivers och Anders Lindell med fruar som inviterat oss.

På programmet stod en trolsk båttur med sightseeingbåten John Bauer i kanalerna mellan sjöarna och under färden fick vi god guidning av skepparen Fredrik Axelsson, som berättade om konstnären John Bauer, vilken under flera år bodde i Bunn.

Efter båtturen bjöd föreningens klubbmästeri på utmärkt sill med alla sorters tillbehör. På programmet stod också kornetspel av sekr. som spelade Triumfmarschen

ur Aida av Verdi. Peråke Strandsäter hade ordnat med trevligt quiss.

Stort tack riktade vår ordförande Stig Karlén till de båda värtparen för gemytlig samvaro i goda vänners lag och han överlämnade som tack för inbjudan två flaskor champagne av editionen Jönköping.

Vid vårt öppna styrelsemöte den 10 augusti kunde ordföranden hälsade alla välkomna och betonade det trevliga att redaktören Ingmar Elofsson, ville hälsa på Flottans Män i Jönköping

Elofsson gav tillsammans med sin gode vän och skeppskamrat i Flottan, Jan Olof Moberg, Visingsö, festliga minnesbilder från tiden som "kanin" och från epoken på olika minsvepare. Ingmar och Jan-Olof hade inte setts på 51 år då Jan-Olof tagit en annan yrkesbana. Elofsson berättade om tiden som befäl på flera minsvepare och minröjningsfartyg och om tiden då han sadlade om med att arbeta med media i olika konstellationer bl.a. i Baltikum.

Avslutningsvis ställde Ingmar Elofsson frågan till medlemmarna i Jönköping om hur de funderar på medlemstrenden i Flottans Män och svarade själv på sin ställda fråga: att medlemsantalet Föreningen Flottans Män i Sverige tyvärr sjunker något

Jan-Olof Moberg och Ingmar Elofsson som befälselever 1972 och vid besöket i Jönköping 2023

och hur ska vi och ni arbeta för att bryta trenden.

En fråga kom upp gällande namnet Flottans Män där någon föreslog att namnet kanske kunde ändras till Flottans Kamrater sett ur främst ett genusperspektiv eller kanske namnet kunde justeras till Flottans Vänner. Detta och andra frågor har vi att diskutera kommande tid.

Leif Aljered sekr

Karlstad - Värmland

Den 13 maj besökte vi Brigadmuseumets 10 års jubileum och fick chansen att beskåda artillerisystemet 08 Archer. Flera av våra medlemmar tog chansen att besöka museet.

Den 29 maj deltog vi på veterandagen där förtjänsttecken utdelades till de som gjort utlandstjänst. På nationaldagen anordnade Flottans Män Karlstad ihop med Ångbåtsällskapet *Polstjärnan* en heldag för våra medlemmar. Hedersgäst var Göran Andersson med fru från I2:s kamratförening, Värmlands regemente. Vi inledde med flagghissning och därefter bjöds det på pensionärsbakelser o kaffe.

Klockan 14 embarckerade medlemmarna *Polstjärnan* som låg förtöjd på gångvägs avstånd från klubblokalen och gav sig ut på en trevlig tur bland Vänerns kobbar och skär. När *Polstjärnan* återvände vid 16 00 var grillarna igång och trubaduren Anders Stävarby underhöll oss med vissånger.

Hamburgare och grillkorv serverades till de nöjda medlemmarna.

Vårt måndagskaffe har varit välbesökt under våren och sommaren. Försvarutbildarna i Värmland har anordnat flera intressanta föredrag som några av våra medlemmar deltagit på. Under senare delen av juni och juli har gräsmattor och slyröjning utförs av medlemmar från Flottans män och *Polstjärnan*. Inomhus har renoveringen av både nedervåningen och övervåningen förtgått.

Veterandagen den 29 maj.

Utfärd med Polstjärnan på nationaldagen den 6 juni varefter trubaduren Anders Stävarby underhöll.

Ängelholm

Vi hann med en hel del under sommaren. Den kom redan i slutet av maj, då vi firade Veterandagen i Kajutan med ett stort antal inbjudna FN-veteraner. En delegation från oss deltog i Ronneby Brunn. Vi var inbjudna av F17 och Marinbasen som firade dagen. Vår medlem Hans Otto Nilsson blev hedrad bland andra Libanonveteraner-UNIFIL. CF17 delade ut jetonger till dessa veteraner.

Vi har annonserat både på Ängelholms Kommuns Evenemangskalender samt satt upp några affischer på stan om våra värfeltisdagar under juli i Kajutans trädgård. Som vanligt var det trögt första tisdagen men sen kom det folk från när och fjärran. En positiv marknadsföring av Flottans Män som dessutom gav utdelning i flera nya medlemmar. Mitt i högsommaren kylde vi av oss med ett besök på Isbrytaren Frej. 18 deltagare fick en intressant guidning av andrestyrman och chieften ombord i fartyget, som låg i Sydhamnen i Helsingborg. Styrelsen har framöver en del jobb med att arrangera regionmöte samt ansöka om bidrag från olika organisationer, dessutom givetvis att se till att medlemmarna får trivsamma och intressanta aktiviteter. Men framförallt gäller kamratskap och trivsel. Trivsel skapas bland annat av ”ordning och reda”. Vår trivsel ligger på topp när alla betalar för sig. Både för skaffning i Kajutan samt medlemsavgiften.

Studiebesök isbrytaren Frej 10 juli 2023. Befälhavaren Göran Fors i bakgrunden. Guiderna 2:e styrman och chieften tyckte att vi var en mycket kunnig, frågvis och intresserad grupp. De tyckte även att vi hade avsatt för kort tid till besöket och önskade oss välkomna tillbaka.

Vi ser fram mot höstens aktiviteter. Föredraget med vår Marinchef Ewa Skoog Haslum den 26 september hoppas vi blir en höjdpunkt. Föreläsningssalen ute på Valhall Park blir säkerligen fullsatt, så anmäl dig i god tid.

Innan dess har vi besök av veteranminsvparen M20, både i Helsingborg och i Viken.

Vi kommer även att arrangera något mer studiebesök eller föredrag i höst. Vi är ju i dag fullt digitaliserade. Greger kämpar med att hålla vår hemsida aktuell,

www.flottansman.se/angelholm

Vi sänder även ut massmejl till alla medlemmar via flottansman@angelholm.se. Några tycker att det är nymodigheter och bara till för barn och unga människor. Jag håller inte med och vår äldste medlem Göte Svensson, 90+ håller sig väl informerad den vägen. Men vi har även anslagstavla och pärm kvar i Kajutan för de som önskar ”analog” kontakt. Beträffande en artikel i vår lokaltidning om den okände sjömannens grav på Ängelholms kyrkogård så har vi fått ett svar från lokalhistoriker i Liepaja (f.d. Libau) och mer information kommer.

Bertil Lundvall

Region Syd

Karlshamn

Efter vårt årsmöte har vi haft fem träffar i vår fina stuga. Den första var den 10 april då vi hade besök av SMK. Vi fick ett intressant föredrag som innehöll försvarsuppläsning, traditionsvård och utveckling av de militära kamratföreningarnas verksamhet.

Riksrådet tillbringades på färjan till Helsingfors. Vi var fem medlemmar från Karlshamn som åkte med. Mycket har redan skrivits om mötet, men vår hemresa kräver några rader. Avresan från Stockholm avgick enligt tidtabell. När vi kom till Mjölby stannade tåget som det skulle men gick inte vidare. Efter en god stund kom ett meddelande att framrutan hade

gått sönder och vi måste byta fordon. En timme senare, ett nytt meddelande, det kommer ett tåg från söder som vi ska byta med. Det blev lite kaos när två fullsatta tåg skulle byta passagerare. Efter ett svettigt byte rullade vi söderut, men fy va varmt det var och efter flera klagomål fick vi besked att luftkonditioneringen inte fungerade som den skulle. Plötsligt saktade tåget ner till snigelfart, vi har ett godståg framför oss, det är bara att smyga vidare.

Kraftigt försenade var vi framme i Hässelholm och det var dags att byta tåg. Vi fick besked att det kommer ett tåg om en timme som vi kunde åka med. Men det tåget avgick före tidtabell så det var bara att vänta en timme till. Äntligen kom vi ombord på vår tågresan österut, men i Sölvesborg var det stopp igen. Polisen hade stoppat trafiken på grund av spring på spåren. Efter en halv timme rullade vi vidare 1,5 mil till Bromölla. Stopp igen, vi måste invänta två mötande tåg, uppgivna skratt hördes från kupén. Till slut var vi framme i Karlshamn efter 8 timmars resa med SNABBÅG.

Nationaldagsfirande i Karlshamn.

Den 15 maj höll vår medlem Juri Selting ett intressant föredrag om hans tid som flykting från baltländerna ock om flyktingströmmarna i dag.

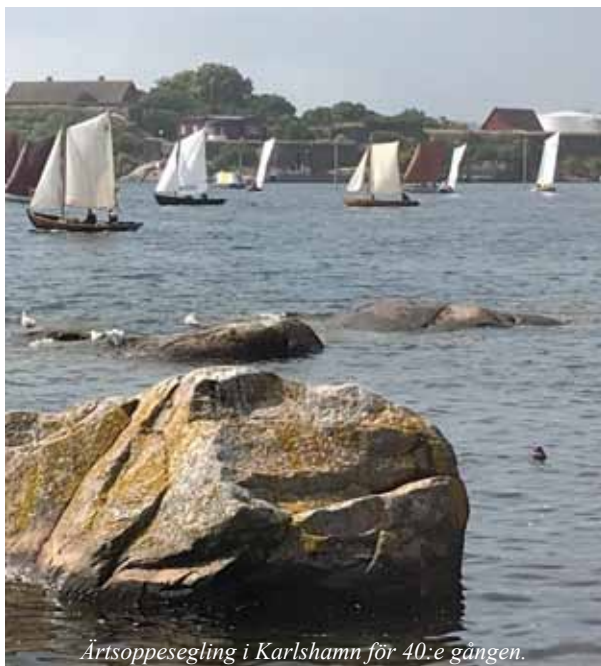
Nationaldagen firades enligt tradition med MC- kortege genom Blekinge med

flera hundra motorcyklar som körde från väst till öst och samlades på städernas torg, så även i Karlshamn.

Efter att motorcyklarna, pyntade med svenska flaggor, lämnat torget var det vår tur att efter stadens musikkår marschera med flaggor till vår festplats Rosengården. När musikunderhållning, sommartal och flaggparad var över samlades vi vid vår stuga för en grillträff med hamburgare och korv. Vår eminente sekreterare Johan "Nypan" Nyström skötte grillningen med ett lysande resultat.

I samband med att Karlshamns sommarfestival anordnades för 40:e året Ärt-soppesegling där Blekingeskor tävlar mot varandra. Efter avslutad segling träffas deltagarna i vår stuga där det bjuds på ärtsoppa och varm punch. I år var det 18 deltagare men stugan blev nästan full. Vi hade lagat soppa till 60 personer och det gick nästan åt.

Bengt Mars

Karlskrona

Första halvårets program fortsatte den 25 maj med ett välbesökt besök i Ronneby Brunnspark. En av Blekinges största sevärdheter. Redan 1705 öppnades den första brunnen vid Ronnebyåns strand. År 1897 stod det imponerande Brunnshotellet klart och societetslivet blomstrade med många besökare som ville "dricka brunn", vilket pågick fram till 1939. År 1959 brann det stora hotellet ner och ersattes 1961 av dagens moderna hotell-anläggning. Idag är Brunnsparken en imponerande anläggning med dess historiska byggnader och vackra park.

Besöket startade i Naturums anläggning där föreståndare Robert Ekholm, som gav en presentation av Ronneby Brunn från dess tillkomst och verksamhet under de gyllene åren som kurort med hälsorikt vatten. Beskrev de olika byggnadernas tillkomst och verksamhet över åren. Dessutom en detaljrik information av Naturum och dess verksamhet. Mycket pedagogiskt upplagt och flera förskolor/skolor tar tillfälle och besöker deras utställningar.

Efter besöket på Naturum var det dags för Hälsobrunnen med dess livgivande vatten. Alla som ville fick möjlighet att smaka på det vatten som var så eftersökt och vederkvikande i början av 1900-talet. Järnhalten i vattnet är påtaglig.

Fortsatt promenad i parken fram till Veteranmonument, vilket invigdes i samband med Veterandagen 2022. Fortsatte därefter till Gribshundsmuseum där guiden Lena Israelsson gav en livfull och inspirerande beskrivning av det omfattande arbete som lagts ner efter upptäckten av danske kung Hans skepp, vilket förläste 1495 utanför

Ronneby. Planen är att i framtiden skapa ett eget museum i Ronneby. Plats finns utpekad och möjlig, finansiering kvarstår att ordna. (Se artikel tidskriften 2022 nr 4 sid 12-13. Red anm.)

Efter besöken och vandringen i parken var det dags för lunch. Denna intogs på Ronneby Brunn med en trevlig samvaro, vilken avslutade en trevlig dag i Flottans Mäns anda.

Sverige hyllar årligen sina veteraner och hedrar minnet av de som betalt det högsta priset i arbetet för fred i olika kris- härdar runt om i världen.

Veterandagen 2023 högtidligt höll de veteraner som tjänstgjort i UNIFIL (United Nations Interim Force in Libanon) under åren 1980-2007.

I år samordnades firandet genom att Marinbasen, Karlskrona garnison och F17 genomförde firandet i Ronneby Brunnspark. Ett antal medlemmar från Flottans Män Karlskrona deltog.

Efter inledande föreläsning för inbjudna i Blekinge Convention Center förflyttade vi oss till Brunnsparken där Marinens Musikkår spelade när Fanvakten marscherade in. Historisk överflygning av äldre och modernt stridsflyg följde. Efter tal av landshövding och militära chefer följde kransnedläggning vid veteranmonumentet.

Jetongutdelning, UNIFIL, genomfördes och från Flottans Män Karlskrona erhöll vår styrelsemedlem Tommy Johansson jetong av överste Anders Jönsson.

Dagen avslutades med Du gamla du fria och fanvaktens utmarsch

under det att Marinens Musikkår spelade Svensk Flygarmarsch.

Vårt verksamhetsprogram fortsätter och vi ser fram emot ett stort deltagande i kommande aktiviteter. För vidare aktuell information om våra aktiviteter gå in på <https://flottansman.se/karlskrona>, för att hitta dagsaktuell information. Eller kontakta någon i styrelsen för att få senaste information.

Stellan Andersson.

Överst: Intresserade medlemmar från Flottans Män i Karlskrona på besök på Naturum och Gribshundsmuseet i Ronneby. Nederst: Medlemmar från Flottans Män i Karlskrona vid Veterandagen i Ronneby 29 maj Foto: Ingmar Elofsson.

Malmö

Sista mötet innan sommaren hade vi den 29 maj. Denna dag firades ju även Veteran-dagen, vilket ordföranden uppmärksammade oss om. Vi pratade en stund om de som äras bör denna dag. Därefter högg vi in på kvällens catering-skaffning, oxbringa bakad i ugn och sedan grillad. Gräddsås, gelé, potatis och sallad till det. Mycket gott! De som så önskade erbjöds Piratens besk med anledning av kvällens tema.

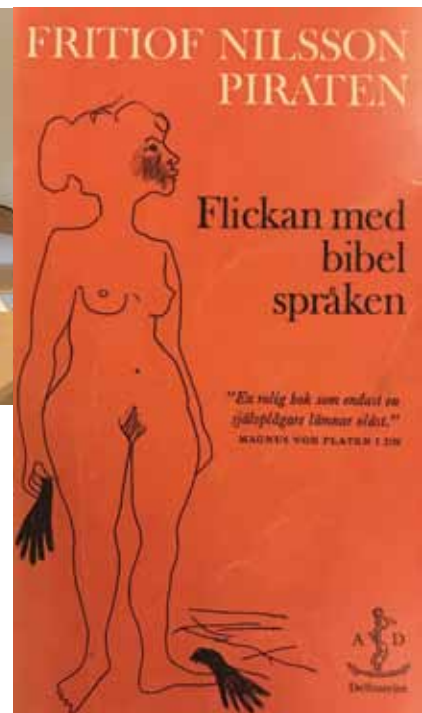
Kvällen gick i författaren Fritiof Nilsson Piratens (1895–1972) anda och leddes av vår egen Mikael Westerberg. Först lyssnade vi på Östen Warnerbrings piratensång, Kivikspolkan. I texten passerar ett större antal av Piratens mer eller mindre bisarra romanfigurer förbi. Sedan berättade Mikael några skrönor av oklar sanningshalt, bland annat om hur Piraten och en kumpan som unga icke befarna jungmän, mönstrade på en Tirfing-ångare och spelade av befälhavaren alla hans pengar på poker. När denne krävde revansch, spelade de av honom skeppskassan och till slut även navigationsinstrumenten. Bara psalmboken fick kaptenen behålla.

Höjdpunkten var nog när Mikael läste den dråpliga och saltstänkta novellen om Piratens seglats som andrestyrman på skutan *Balaklava*. På 1920-talet, i förbudstidens Norge, kunde whisky köpas ut till sjuklingar på apotek, mot recept förstås. En förstående läkare hjälpte den av akut

Mikael Westerberg berättar från Fritiof Nilsson Piratens bok Flickan Med bibel-språken.

sjukdom drabbade Piraten. Bäst var slutet. Efter regattaveckan i Cowes med mycket festande var Piraten och *Balaklavas* skeppare i stort behov av att få en natts vila. De lade skutan på redden. För att inte bli störda satte de B, den röda krutflaggan och därtill gul flagg som varnar: ”jag har pest, kolera eller gula febern ombord”. Äntligen fick de sova ut i fred, men på morgonen väcktes de av ett avgrundsvrål från en siren. De låg i vägen för en gigantisk oceanångare och hennes fem bogserbåtar. Piraten hade glömt att de hade ankrat mitt i leden till Southampton och tvingat oceanångaren till en kostbar omväg. Hur Piraten kom ur detta dilemma, fick två flaskor champagne på köpet och *Balaklava* blev rapporterad till Sandy Hook, kan man läsa om i novellsamlingen ”Flickan med bibelspråken”. Vi tackade Mikael på sedvanligt sätt.

Jörgen informerade till sist lite om läget i föreningen och frågade oss vad vi tyckte om anmälan till mötet som denna gång mailades ut från MyClub. Hos MyClub finns ju alla lokalföreningars medlemsregister och från denna kan man t.ex. även skicka ut kallelse-mail där man enkelt kan svara ja eller nej till mötena. Vi tyckte alla att vi ska fortsätta med denna anmälan. Därefter ställde vi stolar och bord i ordning i lokalen, diskade glas och tallrikar och önskade varandra en trevlig sommar.

Stefan Leo

Västervik

Ja, ännu en sommar är snart tillända. SMHI varnade ju för att den här sommaren skulle bli lika varm som 2018, men av det ”bidde” det inte mycket. Regn och sol om vartannat, torrt och varmt i maj och juni, men därefter en helt vanlig ”svensk sommar”.

Som traditionen bjuder, så avslutade vi ”vårterminen” med silllunch i Marinstugan. Den 20 maj gick den av stapeln och då med alla tillbehör som behövs för att man ska känna att sommaren är på ”G”. Därtill en trubadur, och inte vilken som helst, en av våra åldermän, Lennart ”Necko” Nilsson, hade tagit med både gitarr och munspel och underhöll med några sjömansvisor, ett verkligt uppskattat inslag.

I vår förening händer det inte speciellt mycket under sommarmånaderna, men i Västervik är det däremot ungefär som vanligt, det vill säga Visfestival, Drakbåtsfestival, Hasselörodden och Kanalsimmet kanske inte speciellt upphetsande för att vara en hamnstad. I år blev det tyvärr inte

Silllunch i Marinstugan 20 maj där Lennart ”Necko” Nilsson underhöll med några sjömansvisor.

någon upplaga av Classic Boat Meet. Ett evenemang som tidigare lockat veteranbåtsägare och intresserade till Västervik under några dagar i juli månad. Arrangörerna räknar dock med att återkomma med evenemanget, förhoppningsvis vart tredje år framöver.

Den 28 juli fick Västervik en snabbvisit av Marinens patrullfartyg HMS *Stock-*

holm. Hon lade till i den inre hamnen på förmiddagen för att bunkra och proviantera men försvann i stort sett lika snabbt som hon kom för att återuppta sina uppgifter att bevaka skyddsobjekt i Östersjön.

P 11, HMS Stockholm på snabbvisit i Västervik. Foto: Västerviks-tidningen.

Den 1 augusti fick vi åter ett besök av ett före detta örlogsfartyg. Den här gången av minsveparen *M 20* som ägs av Statens Maritima och Transporthistoriska Museer, men underhålls och bemannas av den ideella Föreningen *M 20*. Hon gjorde en minnesresa från Stockholm till Göteborg, bland annat för att uppmärksamma att det gått 80 år sedan fartyget räddade livet på hundratals danska flyktingar under andra världskriget, till en säker tillflyktsort i Sverige. Dessvärre blev tidschemat en aning förändrat, då hon lade till vid kajen

vid Slottsholmen ett par timmar tidigare än beräknat och Flottans Män missade därför mottagandet. Men några tappra medlemmar hade ändå nöjet att besöka fartyget under de timmar då det låg vid kaj i Västervik, innan de drog vidare mot Öland.

Vi har ett antal intressanta föreläsningar att se fram mot under höstens klubbafsnar. Höstens verksamhet inleds med en guidning av Anders Berg kring lotsverksamhetens historia i våra vatten. Därefter får vi en inblick i Pampas Marinas verksamhet då ägaren Rickard Bergström besöker oss och till sist en föredragning av Västerviks kommun kring deras planer för Tändsticksområdet, där vår klubbstuga är placerad.

Till sist, för den som önskar ta del av och lyssna på "Necko" och hans sång- och musik rekommenderas ett besök på vår hemsida på www.flottansman.se/vastervik/. Där finns upplagt ett par videor, inspelade en skön sommar dag hemma hos "Necko" och hans fru Anita.

Jan Hamberg, Björn Hagbäcker och Tony Wärdig från Flottans Män, Västervik tillsammans med befälhavaren Åke Foghammar.

Berättade: Barbro Bewernick

Växjö

Sommaren för vår del inleddes med att vi firade nationaldagen i Marinstugan med ett 25-tal deltagare. Nationaldagen firades på sedvanligt vis med sill, potatis och jordgubbstårta. Vi fick också möjlighet att avtacka den gamla styrelsens avgående medlemmar med en liten symbolisk present. När flaggan var halad och vi började tänka på bingen klargjorde vi för hemgång.

Under sommaren har vi enbart haft egna aktiviteter som för egen del bland annat bestod i att guida på Marinmuseet i Karlskrona ombord på HMS *Västervik* som ligger utanför museet. En trevlig upplevelse där man fick möta många olika människor som alla hade det gemensamt att de var väldigt intresserade av fartyget och marinen. På en av visningarna hade vi ett gäng med scouter från Trelleborg som visade ett stort intresse och kanske dyker upp som framtida medlemmar i FM.

Höstprogrammet började med tisdagsmöte den 1 augusti i Marinstugan där ett femtontal sjömän mött upp och vi trakterades med fika av det rikligare slaget. Alla hade mycket att förtälja efter ledigheten så minglet tog genast fart och fortsatte långt in på kvällen.

Nästa begivenhet i kalendern är grill-afton den 19 augusti då vi hoppas på bra väder och många deltagare. Under hösten är programmet fulltecknat och finns att läsa på hemsidan. Skulle någon ha vägarna förbi är ni välkomna att titta in för lite gemenskap.

Bengt Carlsson

Ordföranden Ove Engkvist till höger tackar av sin företrädare Sten Svensson i samband med nationaldagsfirandet varefter flaggan halades vid Marinstugan.

Möte tisdagen den 1 augusti.

In Memoriam

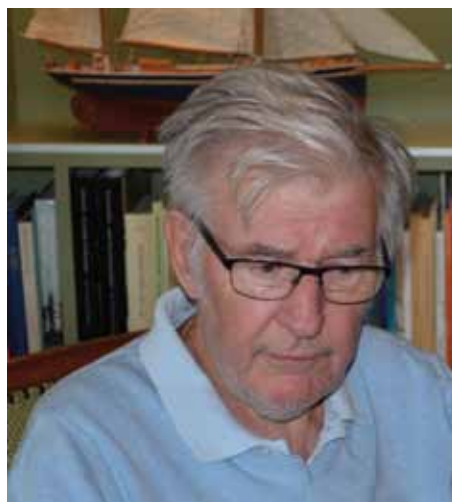
Curt Borgenstam Jr, Barsebäck, har lämnat oss i en ålder av 77 år. Han sörjs närmast av hustrun Eva-Ingriette och barnen Cecilia och Jonas i ett tidigare äktenskap, samt barnbarn. "Lillcurre" som han kallade sig har gått bort.

Curt Borgenstam "Lillcurre" ärvde sitt stora intresse för båtar och motorer efter sin far med samma namn. Curts far var framstående marindirektör i Flottan och specialist på motortorpedbåtarnas Isotta Fraschini-motorer. Curt junior valde dock en annan bana än sin far och blev psykolog med inriktning på organisationsfrågor.

Curts intressen vid sidan om arbetet som organisationspsykolog var jazz, veteranbilar (MG) och sjökrigshistoria. Curt producerade ett stort antal artiklar i böcker och facktidskrifter inom alla dessa tre ämnesområden. Curts föredrag om den ryska flottans fartyg under 1900-talet och hans texter om svenska pansarbåtar var enastående. Han kunde vara mycket detaljerad utan att tappa helhetsbilden.

Curt var också skicklig fartygsfotograf och medlem i International Naval Photo Club. Hans bilder återfinns i många svenska och internationella marinkalendrar.

Curt var en person som gärna delade med sig av sina djupa marinhistoriska kunskaper och saknaden efter den lågmälda, vänlige och omtänksamme "Lillcurre" är stor.

Carl-Johan Jargenius
Vikens Sjöfartsmuseum

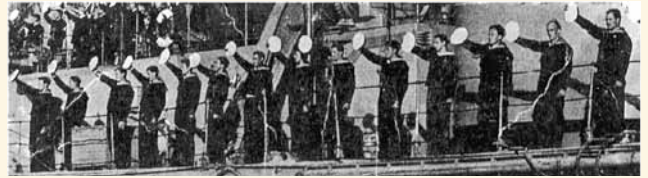
Gustaf von Hofsten
Shiplovers Club

Lennart Hagbjer
Club Maritim

Jörgen Persson
Flottans Män Malmö

Födelsedagar

Vi hyllar

95 år

Per-Olof Eriksson 1928-11-01 VÄSTRA FRÖLUNDA
Olof Gunnar Drebbäck 1928-11-23 ALFTA

90 år

Karl Henry Mauritzson 1933-10-13 TIMMERNABBEN
Bruno Andersson 1933-10-30 KRISTIANSTAD
Esko Kivijuuri 1933-11-16 TORSHÄLLA
Kenneth Melander 1933-12-03 SUNDSVALL
Bert Thelander 1933-12-11 SUNDSVALL
Ted Knapp 1933-12-13 VÄSTRA FRÖLUNDA
Åke Söllvander 1933-12-31 VÄSTRA FÄRNEBO

85 år

Anita Andersson Nilsson 1938-06-02 VÄSTERVIK
Göran Bjursten 1938-06-08 MARIESTAD
Ing-Britt Hornfelt 1938-10-01 ASARUM
Sture Bergman 1938-10-09 BROMMA
Sven-Erik Karlsson 1938-10-13 RÖNNINGE
Walter Johansson 1938-10-14 GENARP
Bengt Asterling 1938-10-16 VARBERG
Willy Linden 1938-10-26 NORRKÖPING
Sven Sahlsten 1938-10-28 LIDKÖPING
Örjan Sterner 1938-11-01 TÄBY
Anna Kuylenstierna 1938-11-05 MALMÖ
Ingemar Gustavsson 1938-11-06 FLEN
Carl-Gustaf Hjelm 1938-11-06 UDDEVALLA
Björn Carlgren 1938-11-12 NORRKÖPING
Börje Kjellstenius 1938-11-12 BILLDAL
Erland Mattsson 1938-11-14 GODBY, ÅLAND
Göte Nilsson 1938-11-17 RAMDALA
John Sjölin 1938-11-17 HALMSTAD
Kaj Hansson 1938-11-20 UDDEVALLA
Kurt Edstrand 1938-11-27 SUNDSVALL
Gunnar Bäverstig 1938-12-08 VÄSTERVIK
Leif Nilsson 1938-12-24 SURAHAMMAR
Sture Hultman 1938-12-26 ÄNGELHOLM
Bert Rosquist 1938-12-27 HANDEN

80 år

Per Wahlberg 1943-10-03 STOCKHOLM
Christer Widgren 1943-10-03 VÄSTERHANINGE
Anders Karlsson 1943-10-06 NORRKÖPING
Ulf Edman 1943-10-07 DJURSHOLM
Bo Peders 1943-10-14 VÄSTRA FRÖLUNDA
Leif Aljered 1943-10-16 JÖNKÖPING
Conny Bergquist 1943-10-16 HÄRNÖSAND
Kjell Nilsson 1943-10-17 MÖRBYLÅNGA
Kåre Andersson 1943-10-19 LINDOME
Rune Andersson 1943-10-22 STOCKHOLM
Lars-Inge Andersson 1943-10-29 VISBY
Sune Persson 1943-10-31 TERLLEBORG
Hasse Olsson 1943-11-01 LYSEKIL
Eilert Persson 1943-11-02 ÅRSTA
Jan Dahlberg 1943-11-04 HÄSSLEHOLM
Rolf Carlsson 1943-11-06 VÄSTRA FRÖLUNDA
Hans Melin 1943-11-07 KARLSKRONA
Erling Olsson 1943-11-10 LYSEKIL

Daag Pedersén 1943-11-10 SLITE
Ragnar Sköld 1943-11-14 STENHAMRA
Anders Stävberg 1943-11-16 HÄGERSTEN
Anders Olsson 1943-11-17 JÄRFÄLLA
Ulf Larsson 1943-11-18 STOCKHOLM
Leif Lirfeldt 1943-11-21 KOLMÅRDEN
Tony Svahn 1943-11-26 VARBERG
Håkan Hoffert 1943-11-30 KARLSKRONA
Kenny Nilsson 1943-12-02 GÖTEBORG
Sven-Anders Nyström 1943-12-04 HABO
Björn Olander 1943-12-05 VÄSTERHANINGE
Ulf Högberg 1943-12-06 HÄRNÖSAND
Sven Stene 1943-12-06 KIVIK
Helge Nilsson 1943-12-09 FAGERVIK
Ulf Birath 1943-12-14 GÖTEBORG
Lennart Ottosson 1943-12-16 KARLSKRONA
Hans Cederholm 1943-12-18 VÄSTRA FRÖLUNDA
Klas Peterson 1943-12-18 LINKÖPING
Jan Sjöbeck 1943-12-20 TRELLEBORG
Tore Alexander Sundström 1943-12-20 GÄLLNÖ BY
Peter Hörnfeldt 1943-12-21 HALMSTAD
August Boj 1943-12-24 DJURHAMN
Lars Grundberg 1943-12-26 GÖTEBORG
Lars Peter Herthelius 1943-12-29 VISBY
Lars Peter Lindberg 1943-12-30 NACKA
Leif Karlsson 1943-12-31 HALMSTAD
Kaj Hagberg 1948-10-01 MÖLNDAL

75 år

Nils-Ove Stahre 1948-07-05 VÄSTRA FRÖLUNDA
Kaj R Emmert 1948-10-11 HANINGE
Uno Fransson 1948-10-12 VÄSTRA FRÖLUNDA
Kjell Nykvist 1948-10-14 SÖDERTÄLJE
Roland Lindell 1948-10-16 GRÄNNA
Anders Olofsson 1948-10-27 STOCKHOLM
Håkan Nielsen 1948-10-31 LYCKEBY
Phillip Bergström 1948-11-02 TRELLEBORG
Stefan Borén 1948-11-02 GÖTEBORG
Peter Hellström 1948-11-07 SÖDERTÄLJE
Inger Bodén 1948-11-09 NORRKÖPING
Hans Ernberg 1948-11-15 ENEBYBERG
Ingemar Karlsson 1948-11-16 HALMSTAD
Rolf Eliasson 1948-11-18 MOHEDA
Mats Bergsten 1948-11-20 SUNDSVALL
Sven Reinart Hermin 1948-11-25 NYNÄSHAMN
Marianne Mars 1948-12-02 ASARUM
Bengt Mattsson 1948-12-07 UPPSALA
Erik Norberg 1948-12-10 HÄRNÖSAND
Stig Nilsson 1948-12-13 VÄSTRA FRÖLUNDA
Kenneth Jansson 1948-12-15 GRÄDDÖ
Olle Jyllhed 1948-12-22 LYCKEBY
Lennart Andersson 1948-12-24 HALMSTAD

70 år

Lennart Hellkvist 1953-10-14 TÄRNSJÖ
Åke Schollin 1953-10-20 ÅRSTA HAVSBAD
Linda Leibing Hedén 1953-10-23 NYNÄSHAMN
Ulf Berglund 1953-10-24 ÖRNSKÖLDSEVIK
Hans Tönnvall 1953-10-30 ASKIM

Göran Johansson 1953-10-31 ISTORP
Jörgen Eriksson 1953-11-01 VÄSTERVIK
Carl-Gustav von Konow 1953-11-04 LYSEKIL
Leif-Erik Tullock 1953-11-04 SKÄRHAMN
Christer Bengtsson 1953-11-07 GÖTEBORG
Lasse Ivankovits 1953-11-10 VÄSTERHANINGE
Lars-Göran Nilsson 1953-11-11 HÖGANÄS
Peter Stålhammar 1953-11-12 KARLSTAD
Eva Striem 1953-11-14 STOCKHOLM
Mats-Peder Robertsson 1953-11-27 DROTTNINGSKÄR
Barbro Bewernick 1953-11-30 VÄSTERVIK
Anders Eriksson 1953-12-02 RÖDEBY
Conny Hellman 1953-12-06 SKARA
Göran Möllerstedt 1953-12-12 HÄRNÖSAND
Stefan Olsson 1953-12-26 VÄSTERHANINGE
Stefan Carlzon 1953-12-30 BRASTAD

65 år

Thomas Frisk 1958-10-09 VÄXJÖ
Göran Andersson 1958-10-18 JONSTORP
Göran Andersson 1958-10-20 STENUNGSUND
Peter Persson 1958-11-07 JÄRNA
Stefan Johansson 1958-11-26 BOHUS-MALMÖN
Leif Hansen 1958-12-10 MALMÖ
Bengt Lagerberg 1958-12-14 HALMSTAD
Linda Larsson 1958-12-16 VÄÄSTRA FRÖLUNDA
Christer Nordin 1958-12-24 KULLAVIK
Risto Guerreiro 1958-12-24 GÖTEBORG

60 år

Lars Westerlund 1963-10-14 VENDELSÖ
Henrik Sjöberg 1963-11-06 ASKIM
Jörgen Minster 1963-11-22 STOCKHOLM
Börje Mikael Södergren 1963-11-27 KUMLA
Thomas Jakobsson 1963-12-15 HALMSTAD
Lars Mattsson 1963-12-21 TRÄSLÖVSLÄGE
Lars Svensson 1963-12-27 KISTA

50 år

Dennis Pettersson 1973-10-06 NORRKÖPING
Mattias Edvardsson 1973-10-31 HISINGS BACKA
Henrik Hellström 1973-11-15 ÅKERSBERGA
Jonas Berggren 1973-12-21 UPPSALA
Pether Ribbefors 1973-12-21 MÖLNLYCKE

40 år

Christofer Montell 1983-10-13 VÄSTRA FRÖLUNDA
Tobias Kardell 1983-12-22 FARSTA

30 år

Tobias Nilsson 1993-11-19 STOCKHOLM
Johanna Nilsson 1993-11-10 HUDDINGE
Fredrik Tiilama 1993-12-26 HUDDINGE

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Göteborg

Lars Fredrik Engvall
Mats Hoff
Frank Johnsson
Linda Larsson
Sture Lundén
Stefan Nilsson
Henrik Sjöberg
Björn Werdin
Staffan Öhnström

Härnösand

Gunnar Bäckman

Kalmarsund

Lars Bäckström
Bo Larsen
Kent Lindgren
Lars Melzén

Karlshamn

Bo Gustavsson
Per-Ola Mattsson

Karlskrona

Stefan Dahlberg

Karlstad

Bosse W Larsson

Lysekil

Robert Eklann

Norrköping

Ulf-Göran Rindeborg

Norrköping

Leif Lindblad

Nynäshamn

Johan Lindroth

Stockholm

Kristoffer Roeck Hansen
Niclas Hansevall

Södertälje

Jörgen Andersson

Hans Larsson

Trelleborg

Martin Petrecz

Västerås

Jan Lundqvist

Växjö

Jan-Erik Davidson

Ängelholm

Jan Andersson

Jan Pamp

Hotell Drottning Victorias Örlogshem

Bo som en Drottning men betala som en sjöman.

Du som tillhör Försvarsmakten och någon av alla dess frivilligorganisationer är extra välkommen, det är för dig vi finns till.

Vi är ett litet familjärt hotell på ett av de bästa lägena i Stockholm. Vi erbjuder flera olika rumstyper, enkel, dubbel till sviter. Frukost och gratis wifi ingår.

Avlidna kamrater

Bo Asplund, ÖSMO

Född den 23 december 1940 Avliden den 12 juni 2023

Karl-Erik Borg, HAMMARÖ

Född den 6 oktober 1938 Avliden den 17 augusti 2023

Curt Borgenstam, BARSEBÄCK

Född den 3 mars 1946 Avliden den 4 juli 2023

Tage Hammerman, JÄRFÄLLA

Född den 7 april 1941 Avliden den 3 juli 2023

Tommy Hansson, HELSINGBORG

Född den 19 augusti Avliden

Inge Jönsson, LYSEKIL

Född den 23 januari 1939 Avliden den 8 juni 2023

Göran Kull, NORRKÖPING

Född den 17 juli 1935 Avliden den 18 december 2022

Åke Körberg, ÄLANDSBRO

Född den 13 mars 1947 Avliden den 13 mars 2023

Kalle Ljungberg, KARLSKOGA

Född den 13 juni 1934 Avliden

Svante Roxström, NORRKÖPING

Född den 18 februari 1954 Avliden den 28 juni 2023

Regon Sollergård, SÖDERTÄLJE

Född den 14 juli 1944 Avliden den 6 juni 2023

Hans Wedin, UPPSALA

Född den 5 november 1925 Avliden den 5 maj 2023

Lennart Wällberg, NORRKÖPING

Född den 7 maj 1933 Avliden den 27 juli 2023

**Hedra våra avlidna kamraters minne med en gåva till Flottans Män.
Pg 5 88 19-4.**

Efter Din betalning sänder FM kansli blanketten till de sörjande.

Kontaktpersoner i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordförande	Thomas Engevall	070-588 75 89	Junibacken 9	135 54	TYRESÖ	thomas.engevall@flottansman.se
Vice förb.ordf	Göran Löfgren	070-495 80 14	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren1@gmail.com
Sekreterare	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	070-521 44 39	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbansvarig	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kansli	Flottans Män	076-7786870	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson

Härnösand	Roger Karlström	073-410 24 55	Brunnhusgatan 14B lgh 1002	871 33	HÄRNÖSAND	roger.karlstrom@telia.com
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSÉN	cawejohansson3@gmail.com sundsvall@flottansman.se

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Krister Hansén.

Gotland	Lars Ellebring	070-835 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	gotland@flottansman.se
Föreningslokal:	Marinstugan Gotlandsresor/Scandic Visby, Färjeleden 3,			621 58	VISBY	
Haninge	Lars Larsson	079-334 18 98	Kullerstensvägen 63	137 61	JORDBRO	haninge@flottansman.se
Norrköping	Ove Kumlöv	073-156 10 35	Tallvägen 10	616 34	ÅBY	kumlov49@outlook.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	073-156 10 35	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norrälje	Olle Jansson	070-587 03 44	Kristoffers väg 1	760 15	GRÄDDÖ	olle-jansson@live.se
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Kansli	Flottans Män	072-363 855 4	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Bo Luthin	070-315 26 46	Soldatsvägen 13	151 68	SÖDERTÄLJE	luthin67@gmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning).
Västerås	Magnus Leucovius	070-332 01 15	Uniformsgatan 12	723 50	VÄSTERÅS	magnus.leu@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@flottansman.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren

Kalmarsund	Roland Stengård	070-811 81 02	Solit	579 71	RUDA	roland.lm@Stengard.se
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Lars Saager	0702-815096	Varvsvägen 23	372 97	RONNEBY	lars.saager@telia.com
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	0765-10 04 72	Byastensvägen 10	291 77	GÅRDS KÖPINGE	navymanelof@gmail.com
Malmö	Jörgen Persson	070-258 80 02	Vångvägen 9	241 32	ESLÖV	momek556@gmail.com
Trelleborg	Maths Witt	073-418 86 25	St Gertrudsväg 30	231 53	TRELLEBORG	maths.witt@saabgroup.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Ove Engkvist	073-351 48 15	Lobeliovägen 7	352 51	VÄXJÖ	vaxjo@flottansman.se

Region Väst

Representant i förbundsstyrelsen: Lars-Erik Uhlegård.

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Broslettsgatan 25	431 31	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	goteborg@flottansman.se
Halmstad	Ulf Ångemo	070-350 09 14	Södra vägen 37	302 90	HALMSTAD	ulf.angemo@hotmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping	Stig Karlén	070-530 91 51	Fortunagatan 44	553 23	JÖNKÖPING	Stigkarlen.sk@gmail.com
Karlstad-Värmland	Göran Olsson	070-415 02 76	Nordsjötorp Backarna	669 92	DEJE	golsson@kommunensbesta.se
Lysekil	Mattias Bergsten	070-535 27 94	Valbogatan 72	453 34	LYSEKIL	lysekil@flottansman.se
Varberg	Jan Steinbach	070-632 24 46	Göthriks väg 8	432 98	GRIMETON	varberg@flottansman.se
Föreningslokal:	Gamla Tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 43	VARBERG.	
Ängelholm	Bertil Lundvall	070-257 23 66	Sven Brocks gata 4A	262 64	ÄNGELHOLM	b.lundvall@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 33	ÄNGELHOLM.	angelholm@flottansman.se

Kustbevakningens fartyg i Triton-klass är utrustade med vattenkanoner för bl.a. brandbekämpning. De är placerade på akterkant av och styrs från den aktra delen av manöverbryggan. De bägge vattenkanonerna når ut upp till 100 meter från styrbords- respektive babordssidan och ca sju ton vatten är i luften samtidigt. På övre bilden provkör chiefen Niclas Fagerström vattenkanonerna. Foto: Ingmar Elofsson.